

JÄMTLANDS LÄNS MUSEUM

831 00 ÖSTERSUND

TEL. 063-1271 25

HAVSNÄS

Havsnäs bygdeförening har genom sin ordförande och med honom samverkande personer lyckats kombinera huvud och hand till en enhet som verkligen givit synliga resultat. Dessa människor har lyckats med att under 70-talet uppföra, rekonstruerat, en anläggning omfattande damm, såg, kvarn, spånhyvel, allt är i dag i funktionsdugligt skick, dessutom är en serveringsbyggnad under uppförande. Allt utfört av föreningens medlemmar och med ringa ekonomiska bidrag. Ur regleringsmedel har erhållits kronor 22.800:- och från kommunen 15.000:-, struntsummor i sammanhanget. Anläggningen är belägen på samma plats, sågbacken vid kvarnån, som används för ändamålet sedan slutet av 1600-talet, platsen är belägen 6-700 meter från allmänna vägen genom byn.

Nya byggnadsobjekt äro planerade såsom fäbostuga, lodugård, och storhässja. Någon föremålssamling i vanlig mening har ej föreningen men pågår bygdeforskning som kommer att i ord och bild berätta, för kommande generationer, om människors liv och gärning i Havsnäsbygden.

Med förenade krafterns hjälp blev allt vad vi önskat klart sommaren 1987. Men då var det även slut på vår ordf sen starten 1974.

Birger avled 13 juni 1987.

Men hans anteckningar för

Havsnäs Bygdeförening lever vidare.

Sommarsöndag i Havsnäs.

Vid Kalkbergets fot ligger Havsnäs by.
Stilla och rak går vägen genom byn.
Förunderligt tysta står stuga och villa.
En svala singlar i skyn.

Vid Flåsjöns klara vatten kan stundom
mången bölja bli storm i sommarnatten,
och vågorna stranden sprutande skölja.
Luften blir fuktig av stänkande vatten.

Missionshuset är känt av alla.
Men gamla Konsum finns ej mer.
Det föll för rationaliseringens vindar kalla.
Hav tröst - en kiosk du ser.

Korna betar på ängarna,
höet torkar i hässjorna.
Humlorna surrar bland blommor och blad.
Hela naturen står jublande glad.

Till Posten mångens vägar bär
i vardagslivets strid.
I dag är ingen öppningstid,
nu härskar söndagsfrid.

Så har vi sågen vid skogens bryn,
där kråkorna brukar höras.
Två tjurkalvar står där för min syn
att se på - får icke röras.

Den gamla skolan minnen har,
och idrottsplatsen står stum.
Några flaggor och bollar
är allt som finns kvar
i dess tomma omklädningsrum.

Havsnäs den 31 juli 1968.

Sven Liljedahl

En av våra sommargäster skriver om sina intryck
han fick av Havsnäs sommaren 1968.

Sven Liljedahl g.m.Tyra Palmqvist (Ha.309).

Blomnamn på jamtska.

enl Ernst Palmqvist 19/4 -73.

Alamunken	Mjölkört (Rallarros)
Brokskiten	Rölleka
Byttlockgräse	Vänderot
Bleckra	Maskros (främst bladen)
Dyngstörn	Molla
Getklövan	Vattenklöver
Gnistergruen	Fräken (Kiselsyran gör den otjänlig som foder, särskilt hästar äter den ovilligt, de blir vilda och svårtämjda, därav namnet).
Hundfloka	Nordisk stormhatt
Kråksjagan	Lummer (ev. mattlummer)
Lusgräse	Åkerförgätmigej (fröet fastnar som löss på kläderna)
Munkskalla	Baldersbrå (liknar en munkkrage och en kal hjässa)
Murstuten	Strätta
Ploppan	Smörbollen
Skrapabolln	Ängsskallra
Sol och måne, natt och dag	Styvmorsviol (även Svalablomstret)
Scharlakansblomma	Rödblära
Tijarpa	Gårdsskräppa
Tobaksblåa	Hästhov (även tjälablomman)
Toskrota	Revsmörblomma

18/2 1916.

Till sista vilan vigdes i Alanäs kyrka stoftet av socknens äldsta invånare, änkefru Gunilla Johansson.

En brudkrona av guld med inlagda stenar har av Gunilla Johanssons i Alanäset sterbhus skänkts till Alanäs socken. Kronan daterar sig från 1800-talet och har hittills använts av samtliga kronbrudar.

All

Gud i sitt allvisa råd

i dag behagat hädankalla

avlidne Handlanden Olof Johanssons i Alanäset

efterlämnade maka

Gunilla

född Jönsson

i en ålder av 93 år, 2 mån. och 28 dagar,

djupt sörjd av oss, barnbarn, barnbarnsbarn och

barnbarnsbarnbarn,

ha vi härmed den sorgliga plikten

fullkännagiva.

Alanäset den 29 Januari 1916.

Märta Sundeman.

Johan Olofsson.

Hann Renström.

Mat. 5 kap. 8 v: Saliga äro de renhjärtade, ty de skola se Gud.

Samlingen sker i sorgehuset d. 6 feb. kl. 1.

Malmfyndigheter vid Hafsnäs.

23/11 1906.

Malmfyndigheter vid Hafsnäs i Alanäs socken synes, att döma af företedda prof af den funna malmen, vara synnerligen värdefulla. Vid smältning af mindre stycken, företagna af de lyckliga upptäckarna, har procenthalten ren malm förefallit ovanligt hög. Malmen har emellertid ännu ej undersökts af fackmän. Äfven förekomsten lär, enligt hvad upptäckarna kunnat finna, vara mycket riklig.

Arbetet å fyndorten pågår alltjämt. Prof å malmen ämnar man inom kort afsända för undersökning af sakkunnig person.

Skogsförsäljning.

Utdrag av inteckningsprotokollet, hållet vid lagtima höstetinget med Hammerdals tingslag den 26 Oktober 1861.

§ 40.

S.D.Läto Kramfors sågverksägare genom kronolänsmannen, herr ekonomie direktör P.U.Nilsson anhålla om inteckning på grund av ett nu ingivet så lydande kontrakt:

Vi undertecknade ägare av Havsnäs by i Alanäs socken och Hammerdals tingslag upplåta och försälja till Kramfors sågverksägare eller dess framtida rättsinnehavare all den skog vi äga, belägen från Långnäsudden i en sträcka till västra ändan av Västra myren, därifrån till Lilltjärn och vidare därifrån till Stor-myren belägen söder om Bloms fäbodväg och till Järvsands rå vid Löbackmyren, allt väster härom, räknat emot en överenskommen köpesumma, av riksdaler sexton tusen (16000) riksmünt att under femtio (50) års tid räknat från detta kontrakts laga inteckning i säljarnas hemman, att avverkas intill de träd, som hålla minst 10 tum vid $7\frac{1}{2}$ alns längd från roten; dock så att säljarna äga att på skogenfritt begagna sitt behov till byggnader av sina på skogen erforderliga fäbodar, hölador och gärdsel.

Ovanskrivna köpesumma betalas sålunda att riksdaler 4000 riksmünt betalas nu kontant, 4000 riksdaler i mars månad 1862 samt 4000 riksdaler i mars 1863 och slutlikvid i mars 1864.

Köparna äga fri dispositionsrätt över alla på Havsnäs ägor genomlöpande vattendrag, som ock utan någon ersättning uppföra dammbyggnader, som ock uppdämma vattnet efter eget gottfinnande såväl i Ursvattnet som ock nedanför var helst de synas. Köparna äga även rättighet begagna alla vägar, som nu finnas, för framforsling av dess virke, ävensom anlägga nya sådana om så erfordras och om därför är nödigt nedhugga någon mindre skog, må sådant ske utan ersättning.

Härförutom förbinda vi oss Havsnäs byamän att av återstående skog vi äga såväl på västra som på östra sidan av Flåsjön leverera det trävirke av vad beskaffenhet det vara må uteslutande till ommämda Kramfors sågverksägare eller dess rättsinnehavare så nu som allt framgent emot nedanstående priser, dock häri ej räknat den skog som redan är skiftad och belägen på våra hemmavid varande skiften, och skulle vi Havsnäs byamän antingen själva eller genom andra försälja någon skog till andra, förbinda vi oss att till Kramfors sågverksägare betala för varje träd riksdaler 2 riksmünt.

För sågtimmer levererat på stranden av Flåsjön av god och felfri beskaffenhet, väl barkat såväl furu som gran betalas nedanstående priser; dock skall varje år timret levereras endast på ett ställe av köparen emottagas och vilket tim-

mer betalas på de tidersom Kramfors sågverksägare vanligen utsätta för sina likvider.

11½ alnar	12 tum	1 rdr	10½ alnar	12 tum	86	9½ alnar	12 tum	74
	13 "	1:8		13 "	94		13 "	80
	14 "	1:16		14 "	1:2		14 "	86
	15 "	1:24		15 "	1:10		15 "	92
	16 "	1:32		16 "	1:18		16 "	98
	17 "	1:40		17 "	1:26		17 "	1:4
	18 "	1:48		18 "	1:34		18 "	1:10

8½ alnar	12 tum	62	7½ alnar	12 tum	50
	13 "	67		13 "	54
	14 "	72		14 "	58
	15 "	77		15 "	62
	16 "	82		16 "	66
	17 "	87		17 "	70
	18 "	92		18 "	74

allt riksmünt.

Köparna äga utan vårt vidare hörande söka och erhålla inteckning uti våra ägande hemman såsom ömsesidig säkerhet för detta kontrakts bestånd. Av omstående köpeavhandling äro upprättade och utväxlade tvenne lika lydande exemplar, som skedde i Havsnäs i nedannämnde vittnens närvaro.

Förestående avbetalning av 4000 riksdaler riksmünt hava vi denna dag erhållit som erkännes.

Havsnäs den 8 december 1960

M. Blom	Ha 43	Jöns Jönsson	Ha 381
E. Dahlen	Ha 52	Zakris Andersson	Ha 8
Olof Persson	Ha 328	Johan Jakobsson	Ha 156
Mickel Olofsson	Ha 300	Per Jönsson	Ha 196
Z. Persson	Ha 334	M. Sundin	Ha 372
Lars Larsson	Ha 217		
Johan Larsson	Ha 212		

alla i Havsnäs.

Per Jakobsson genom M. I. Persson
enligt fullmakt

Kramfors sågverksägare J. A. Kjellberg & Söner
genom Robert Bagge

Vittna:

Mårten Jönsson, Lövberga, Lb 122   Zakarias Zakariasson, Havsnäs, Ha 427

Härvid funnos fogade dels denna fullmakt:

Härmedelst befullmäktigas lanthandlaren och nämndemannen Michail Israel Pers-

son i Alanäset (Al 140) att å mina vägnar underteckna det salukontrakt, som Havsnäs byamän under den 8 december förlidet år 1860 upprättat med Kramfors sågägare om deras skog och med vilket kontrakt jag är till alla delar nöjd; erkännes i tillkallade vittnens närvaro av

Alanäset den 13 oktober 1861

Per Jakobsson

torpare i Havsnäs, Ha 158

Vittna:

F.A.V. Edlund

E. Dahlén

Alanäset

Havsnäs

dels följande av denna häradsrätt utfärdade fastebrev nämligen:

tvenne av den 18 nov. 1837 för Mikael Olofsson och Erik Olofsson Dahlén å

tillhopa $\frac{1}{2}$ tunnland av hemmanet nr 1

ett av den 28 febr. 1839 för Zakris Persson å $\frac{3}{8}$:dels tunnland av hemmanet nr 1

" " " 11 november 1843 för Olof Persson och hans hustru Maja Stina Johansdotter å $\frac{3}{8}$ tunnland av hemmanet nr 1

" " " 12 nov. 1845 för Mikael Blom å $\frac{1}{4}$ tunnland av hemmanet nr 1

" " " 4 dec. 1848 för Per Jakobsson å $\frac{3}{8}$ tunnland av skattehemmanet nr 1

" " " 4 mars 1856 för Johan Jakobsson å $\frac{3}{16}$ tunnland av hemmanet nr 1

" " " 26 nov. 1859 för Mikael Persson Sundin å $\frac{3}{16}$ tunnland ävenledes av nr 1

" " " 10 nov. 1841 för Lars Larsson å $\frac{3}{8}$ tunnland av hemmanet nr 2

" " " 2 okt. 1855 för Jöns Jönsson å $\frac{3}{16}$ tunnland av hemmanet nr 2 samt

" " " 6 mars 1858 för Johan Larsson å $\frac{1}{4}$ tunnland, likaledes av nr 2

allt i Havsnäs by och Alanäs kapellag;

dels ock utdrag av rättens lagfartsprotokoll för den 7 mars 1842, varav inhämtades, att Zakris Andersson då undfått första uppbudet å $\frac{3}{8}$ tunnland av hemmanet nr 1 i Havsnäs, samt sedan andra och tredje uppbudet den 14 november 1842 och den 6 mars 1843 i laga ordning härå ågått fasta under den 2 uti sistnämnda månad och år;

varjämte av lagfartsprotokollet för detta ting inhämtades

dels att Per Jönsson erhållit första uppbudet å $\frac{3}{16}$ tunnland av hemmanet nr 2 i nämnda by;

dels ock att Mikael Blom bortgivit hälften eller 4 kappland av sitt innevarande hemman till sin fosterson Johan Ersson Blom, som jämväl under denna dag därå erhållit första uppbudet.

Efter anmärkande härav resolverade häradsrätten akta skäligt tillåta ovanberörde kontrakt må till den säkerhet kungl. förordningen av den 9 november 1844 medgiver, uti detta protokoll inflyta utom i vad detsamma rörer Johan Ersson Bloms ägande 4 kappland av skattehemmanet nr 1 i Havsnäs, i avseende varå sökanderna skola, såvida ansökningen om inteckning även däri fullföljes, så lång

tid före nästa i tingslaget infallande lagtima ting, som i 11 kapitlet rättegångsbalken om laga stämning sägs, av detta protokoll och resolution giva Johan Ersson Blom bevislig del; varefter Blom har att å första rättegångsdagen å berörda ting med svar över ansökningen till rätten inkomma vid äventyr att inteckningen eljest fastställes även uti hans i Havsnäs ägande hemmansdel, varom jämte erinran om inteckningens förnyande inom vart tionde års slut, bevis handlingen åtecknades.

Som ovan

På häradsrättens vägnar

Sv. av Sandeberg

Rätt avskrivet betygar Östersund den 26 mars 1907

På domareämbetets vägnar

(oläsligt namn)

Skogsförsäljning.

Utdrag ur inteckningsprotokollet, hållet vid lagtima vintertinget i Hamnerdals tingslag den 23 mars 1870.

§ 47

S.D. Läto Loo & Kramfors sågverksägare genom länsmannen P.Holm anhålla om inteckning till säkerhet för beståndet av följande nu ingivna avhandling:

" Till Lo & Kramfors herrar sågverksägare eller deras rättsinnehavare upplåta och försälja vi Havsnäs byamän härmed all den till våra hemman hörande oförsålda furu och granskog såväl på östra som västra sidan av Flåsjön, dock med undantag av den del därav, som är genom laga skifte förr tilldelat våra hemman, och med förbehåll att alla de förbindelser vi uti ett med Kramfors sågverksägare den 8 december 1860 upprättat köpekontrakt iklätt oss med avseende å den nu avhandlade skogens försäljning och avverkning varda till kraft och verkan upphävda.

Försäljningen skedde på följande villkor:

I köpesumma erlägges femtontusen (15.000) riksdaler, därav till oss skall erläggas nästkommande års Pålsmessemarknad, eller den den 25 januari, tvåtusen (2000) riksdaler; och i medium av mars månad tretusen (3000) riksdaler; samt sedermera varje år vid samma tid tretusentrehundratrettio tre riksdaler 33 öre (3333:33) allt riksmünt, tills ovanstående köpesumma blivit betald.

Säljarna förbehålla sig: alla träd på östra sidan av Flåsjön som innehålla nio (9) tum på femton (15) fots längd från roten, på västra sidan av nämnda vatten dem som innehålla tio (10) tum på tjugoen (21) fots längd från roten räknat; All beräkning sker efter engelskt mål. Ävensom nödig husbehovsskog och första anbudet å virkets utforsling.

All den, såväl furu- som granskog vilken överstiger nämnda dimensioner äger bemälde sågverksägare efter behag fritt disponera och avverka. Skolande därvid beräknas ej allenast den ovan omnämnde skog utan även de träd, som på fyratio-ett ått tillväxa.

Utan särskild ersättning äger köparen rättighet att för den köpta skogens framforsling begagna befintliga flottleder, verkställs uppdämningar och bana nödiga vägar. - Skulle vid trädens fällande någon mindre skog skadas må sådan skada ock bliva ogulden, men den skada som tilläventyrs vållas genom uppdämning ersättes efter laga värdering.

Virke till för avverkningen och flottningen nödiga byggnader äga köparna ersättningsfritt hämta å de köpta trakterna.

Till säkerhet för framtida bestånd av detta köpekontrakt äga köparna rätt att

få nödiga åtkomsthandlingar, samt, utan vårt vidare hörande detsamma låta in-teckna.

Med detta kontrakt, som vi nu i vittnens närvaro underskrivet och varav vi till oss tagit var vårt exemplar, förklara vi oss ömsesidigt nöjda, som skedde i Havsnäs den 17 december 1869.

M. Blom	Ha 43	Johan Ersson	Ha 273
O. Blom	Ha 328	Zakris Persson	Ha 334
Lars Larsson	Ha 217	O. Palmqvist	Ha 313
Mikael Persson	Ha 372	Per Jönsson	Ha 196
Per Jakobsson	Ha 158	Erik Ersson	Ha 108
Zakris Andersson	Ha 8	Jöns Jönsson Sundkvist	Ha 381
Mikael Olofsson	Ha 300	Johan Jakobsson	Ha 156
Johan Larsson	Ha 212		

Havsnäs byamän, säljare

Loo & Kramfors sågverksägare igenom

Olof Johansson

Alanäset.

Vittna:

Eliseus från Norge	Jan Persson, Havsnäs
Ha 296	Ha 320

På omstående kontrakt hava vi denna dag emottagit första avbetalningen med tvåtusen (2000) riksmünt, vilket härmed kvitteras.

Havsnäs den 24 januari 1870

M. Blom	Per Jakobsson
Johan Ersson	Per Jönsson
Olof Persson	O. Palmqvist
Zakris Persson	Erik Ersson
Zakris Andersson	Johan Jakobsson
Mikael Olofsson	Jöns Jönsson Sundkvist
M. Persson	
Lars Larsson	
Johan Larsson	

Härvid funnos fogade följande av denna häradsrätt utfärdade fastebrev, nämligen:

ett av den 18 nov. 1837 för Mikael Olofsson å 3/8 tunnland
 " " " 28 febr. 1839 för Zakris Persson å 3/8 tunnland
 " " " 8 mars 1843 för Zakris Andersson å 3/8 tunnland
 " " " 11 nov. 1843 för Olof Persson Blom å 3/8 tunnland

ett av den 12 nov. 1845 för Mikael Blom å $\frac{1}{4}$ tunnland
 " " " 4 dec. 1848 För Per Jakobsson å ett odelstorp om $\frac{1}{16}$ av $\frac{3}{8}$ tunnland
 " " " 4 mars 1856 för Johan Jakobsson å $\frac{3}{16}$ tunnland
 " " " 26 nov. 1859 för Mickel Persson å $\frac{3}{16}$ tunnland.
 " " " 27 oktober 1862 för Johan Ersson Blom å $\frac{1}{8}$ tunnland
 samt tvenne av den 16 september 1865 för Olof Ersson Palmkvist och Erik Ersson
 vartdera å $\frac{1}{8}$ tunnland av skattehemmanet nr 1 och
 ett av den 10 nov. 1841 för Lars Larsson å $3 \cdot 8$ tunnland
 " " " 6 mars 1858 för Johan Larsson å $\frac{1}{4}$ tunnland samt
 " " " 27 okt. 1862 för Per Jönsson å $\frac{3}{16}$ tunnland av skattehemmanet nr 2,
 allt i Havsnäs.

Varförutom av rättens lagfartsprotokoll för detta ting under § 1 inhämtades, att
 Jöns Jönsson Sundgvist förut under tinget erhållit tredje uppbudet å $\frac{9}{32}$ tunn-
 land ävenledes av skattehemmanet nr 2 därstädes.

Vid handläggningen av detta ärende förekommo bondesönerna Anders och Per Zak-
 rissöner i Havsnäs och, med företeende av skriftliga fullmakter från deras fä-
 der Zakris Andersson och Zakris Persson, inlämnade var sin skrift av följande
 ordalydelse:

Till Hammerdals vällovliga häradsrätt!

Alldenstund jag genom falska uppgifter och svåra hotelser blivit mot min vil-
 ja tvingad att biträda det kontrakt varigenom Havsnäs byamän försålt all sin
 ståndskog till Loo och Kramfors sågverksägare, samt jag numera vunnit full viss-
 het därom att jag icke allenast blivit av köparna skamligen bedragen utan och
 att de olagliga medel de tillåtit sig begagna i och för köpets iståndbringande
 vid en blivande undersökning skola vara tillfyllestgörande för att detsamma i
 allo upphäva, vågar jag som redan gått i författning härom stämma, nu ödmjukast
 bestrida att inteckning för ifrågavarande köpekontrakt att inteckning för ifrå-
 gavarande köpekontrakt får i mitt hemman meddelas.

Alanäs och Havsnäs den 16 mars 1870

Zakris Andersson

genom sonen Anders Zakrisson enligt fullmakt.

Till Hammerdals vällovliga häradsrätt!

Alldenstund jag genom falska uppgifter och svåra hotelser blivit mot min vil-
 ja tvingad att biträda det kontrakt varigenom Havsnäs byamän försålt all sin
 ståndskog till Loo och Kramfors sågverksägare, samt jag numera vunnit full viss-
 het därom att jag icke allenast blivit av köparna skamligen bedragen utan ock

att de olagliga medel de tillåtit sig begagna i coh för köpets iståndbringande vid en blivande undersökning skola vara tillfyllestgörande för att det samma i allo upphäva., vågar jag, som redan gått i författning att härom stämma ,nu ödmjukeligen bestrida att inteckning för ifrågavarande köpekontrakt får i mitt hemman meddelas.

Alanäs och Havsnäs den 16 mars 1870.

Zakris Persson

genom sonen Per Zakrisson enligt fullmakt.

Men då det icke visades att Zakris Andersson och Zakris Persson ännu icke anhänggjort någon rättegång mot Loo & Kramfors sågverksägare rörande giltigheten av ifrågavarande kontrakt, kunde å vad Zakris Andersson och Zakris Persson uti deras ovan intagna skrifter anfört något avseende icke fästas; utan fick kontraktet till den med kungl. förordningen den 9 november 1844 för- enade säkerhet, uti detta protokoll inflyta; varom, jämte erinran om inteckningens förnyande inom vart tionde års slut, bevis kontraktet åtecknades.

Son ovan

På häradsrättens vägnar:

Joh. G. Hasselberg

I timmerskog på nittiotalet.

När sjöarna frusit till och den första snön fallit, var det klang och jubeldagar i de stora skogsdistriktens byar. Då skyndade män till handelsboden med kont eller "pärtstut" på ryggen. Deras nysmorda "näbbar" blänkte, de brokiga skobandens tofsar vippade i takt med stegen. Luvans bräm hängde över öronen. Handskarna hängde på händerna, som följde armarnas rytm med den brådskande gången. Timmerbönderna spände för och körde till boden, de behövde proviantera i större skala. Och bjällror sjöngo, hundar skällde och snön malde fruset under sulor och medar. Röken stod lodrättur skorstenarna, och dagen hann knappt mer än ljusna, förrän den begynte skymma. Men med den första snön hade krediten på boden kommit, vilket betydde mat och kaffe för vintern. Och envar kände sig mest som uppståndden på nytt på fläsk och bröd och med en himla brådska i kroppen. Kvinnorna eldade bakugnen, stöpte stora degar och pudrade näsan med rågsikt, skräddmjöl och vete. Den ena kavlade, den andra gräddade. Halsduken pekade i spetsig vinkel över pannan, var knuten under hakan och låg i snibb på ryggen. Men snart skymde dagen, och med en laddning nygräddade tunnbrödsbakor på armen skyndade husmodern från bryggstugan för att göra i ordning aftonkaffe och en mjuk smörgås på man åt karlarna, som voro i färd med att forsla ut körredskapen från lidret, där den ställdes på våren och tjärades. I den fria handen hade hon kanske en flik bröd, varav hon åt. Men kommen till stugbron fick hon syn på pojkarna vid vedboden, där de gjorde i ordning sina skidor, stannade då ett ögonblick och beordrade dem med tuggan i munnen att på rippet forsla mera ved till bryggstugan. Varpå hon skyndade vidare förbi hunden, som stod på bron med svansen i ring på ryggen, lyssnade och vädrade åt alla väderstreck, stundom mörrande, stundom gläfsande till svar på en annan hunds skall någonstans, däremellan krafsande sig med den ena baktassen i trakten av halsbandet, under vilket de besvärliga lopperna gärna togo skydd, när han var ute.

När så karlarna druckit sitt aftonkaffe och ätit sina smörgåsar, gå de ut tillbaka - nu för att lasta skogsforan till följande morgon, vilket måsta ske med allra största omsorg. Ty mångahanda verktyg och grejor skulle stuvas, och ingen sak fick glömmas.

Nu hänger nymånen över södra bergen och stjärnorna droppa i den tidiga vintermorgonen. Skogsforan står lastad på stallbacken, och klädd i skinnjacka, med luvan neddragen över öronen, rimfrost i den borstiga mustaschen och handskarna hängande på bältet, spänner körkarlen för. Hästen, som gått på gott bete under sommaren, är smällfet och yster. Han lyfter huvudet högt och gnäggar till svar på en gnäggnig eller kanske på ett par gnäggningar borta i byn. Andedräkten står vit ur hans näsborrar, och bjällran i lokremmen sjunger.

Körkarlen tar ned tömmarna från selkroken, äntrar sen den längst fram liggande höbunten och smackar - det låter som när en ekorre snattrar - och hästen hugger i så det sjunger i skakelsmidet. Snön gnisslar under hans stålskodda hovar och råmar stundom under slädens medar. Efter foran tassa de två huggarna och brosslaren. Deras andedräkt lägger sig i rimfrost på mössornas bräm, vantarna hänga långt ner på händerna, och knivslidan mitt bak svänger i takt med deras steg. Brosslaren är klädd ungefär som de i storväst under kavajen. Men hans byxända hänger ned på storstövlarnas skaft, ty han måste verka lång i ryggen och ge intryck av tyngd och styrka.

Först sent på kvällen är man framme vid bestämmelseorten. Månen står högt på himlen och kallflinar åt landet, där de skola arbeta under vintern, och koja där de skola tillbringa kvällarna och nätterna. Den står på stranden av ett vattendrag, på vilket timret skall läggas. Men här är mörkt och ödsligt, den första frågan är alltså ved och eld, och då taga huggarna sina yxor på axeln, rikta blickarna mot trädtopparna och tåga inåt skogen för att söka och fälla en torrake. Snart få de syn på en sådan och gripa sig

genast an med att fälla den.

Under tiden praktiserar körkarlen stöttingen ur lasset, flyttar om skaklarna och spänner nu för detta don och startar sen efter brosslaren. Denne följer huggarnas spår, hugger här och var undan en buske eller kvistar bort några grenar av en gran, så att häst och don kommer fram. Och inom kort framme vid den fällda furan, som nu är kvistad och kapad, hjälper han körkarlen lasta på stockarna, varpå denne sätter sig grensle över lasset och kör åter till kojans. Nu spänner han från för gott och sätter hästen på stallet, lägger hö i krubban och tar sen ämbaret från lasset, yxan i den andra handen och går ner på isen, hugger hål på denna och vänder åter till stallet med ämbaret fullt. Men hästen får icke dricka sig alldeles otörstig nu, det får han göra efter någon timma, varför körkarlen tar från honom ämbaret, tar sen selen på armkroken och går in i kojans. Han hänger den på pinnen innför dörren, kisar sen på den väldiga brasan på eldpallen och drar isen ur mustaschen. I samma veva kommer brosslaren in med vattenämbaret, hänger detta på andra sidan dörren och fyller sen på kaffe pannan. Den ene efter den andra följer hans exempel. Och snart står fyra trebenta kaffe pannor och peka med sina pipor åt var sitt håll, medan männen - under väntan på att de skola koka upp - sitta på britsstocken med ett stycke fruset fläsk och bröd i den ena handen och täljkniven i den andra. De äta och växla dröjande ord mellan tuggorna, sticka så slutligen knivarna i slidorna och gripa sig an med kaffet. När detta är drucket, taga de itu med att plocka in sina grejor från lasset, gå därpå ut att hämta in ungt granris till bädd på britsen och breder sen ut var sin renhud på barret. En säck stoppad med hö får duga som huvudgärd. Men vill det sig väl, ha de också var sin fårskinnsfäll och kunna då sova kungligt. Sen dra de sina klockor och hänger dem på väggen ovan huvudgärden. Nu är det sovdags, och man går till sängs som man gått och stått, med undantag av skorna. Kojan är ännu icke uppvärmd, det är kallt

ute. Man kan se stjärnorna genom rökfånget, och här råder följande oskrivna lag: Den, som fryser, stiger upp och lägger nytt bränsle på elden. Den, som är törstig och finner vattenämbaret tomt, står efter vatten. Med undantag av första kvällen ha brosslaren och körkärken att hugga och forsla hem ved från skogen. Kvällsveden kommer på huggarnas lott. Och den, som går sist ut på morgonen, ser till att ingen gnista pyr i rökfånget.

Vid midnatt stiger körkärken upp och går till stallet att lägga mera hö i krubban. Klockan fem är han och alla männen uppe, kokar nu åter kaffe, steker, äter och dricker. Och snart sjunger bjällran i selen på körkärkens arm, när han går ut genom dörren. Med yxan på axeln följer honom brosslaren efter, så även huggarna och kojan är avfolkad till middagen, då körkärken och brosslaren hålla middag där.

Men när man kommit igång, går brosslaren alltid först till skogen. Han skall ställa iordning timmer åtminstone till de första släplassen. Och för att rätt kunna sköta sitt brosslarämbete, måste han - som förut är antytt - vara mycket lång i ryggen och stark. Äre han det icke så får storvästen - ju mera vadderad den är desto bättre - och byxändan ersätta vad som fattas. Och en tyngdlyftare skulle vara ganska utpumpad redan första dagen efter en tävlan med honom. Brosslaren är således en mycket betydande person, och utan hans insats skulle leveransen av timmer till sågverken stanna kanske vid hälften.

När man så släpat fram tillräckligt med timmer på "lassbänken", går man i färd med att lasta. Nu rullar man stock efter stock på kördonen, bogsläden och stöttingen. Körkärken sköter framändan, brosslaren bakändan av lasset. När så det första varvet är lagt, binder man över kedjorna, lyfter sen upp slanorna och tar itu med det andra varvet timmer, binder, lyfter slanorna och rullar på det tredje, som plägar vara det sista, och binder, varpå körkärken riktar in stöttingen efter bogslädens medar och slår fast den.

När så allt är klappat och klart, tar han upp dosan och lägger in en ljunglövens på läppen, drar sen på handskarna och tar tömmarna från hästens rygg, tar så plats på det framskjutande första varvet så, att han kan styra stöttingen med fötterna, och smackar på hästen. Denne får i förstone lägga sig i selen med hela sin tyngd. Men så snart lasset kommer i rörelse, går det lättare, till sist mycket lätt. Och utför berget släpar det så gott som oavbrutet mot slänväggen, men skumpar ändå fram med buller och bång. Hästen håller mot, så det knakar i bakselen, men är ändå lätt som en boll i skaklarna. Och den minsta försummelse av körkarlen eller felmanöver skulle leda till att han kastades av och maldes till mos mellan lasset och slänväggen. Mera än en körkarl har också stigit söndermald eller rent av huvudlös inför Vår Herre och icke kunnat ens hälsa goddag på sin före detta brosslare, som kanske förolyckades i flottningen året förut.

Men huggarna äro pionjären, så att säga. Böjda vid var sin sida av furans stam draga de långsågen så, som den gick med motorkraft (fast denna kraft är ännu icke känd). De bli varma och lägga inom kort av störvästarna, slutligen även blusarna och helsingörerna, ty det gäller att hänga i om man skall klara provianten och få litet starkt till jul. Och nu vid fullt dagsljus kan man se, hur svettången stiger från deras ryggar. Yxorna gå som lärkvingar, yxhuggen bära eko mellan åsarna, sågen rasslar och tystnar icke ett ögonblick förrän det är middag.

Då brinner inom kort kaffeelden på stubben efter det sist fällda trädet. Den trebenta kaffe pannan fylles med snö och placeras på elden. Och männen taga plats på närmsta stock, där de tugga sitt bröd och frusna fläsk, medan kaffet kokar, dricka sen pannan tom och begynna därpå omedelbart samma dans som förut.

Så faller slutligen det sista trädet för dagen med skymningen. Och innan man kvistat det, kapat och barkat stockarna, tittar månen upp i öster och flinar åt dem. Men flinar bäst som flinar sist. Då

axla de sina matsäckaväskor, den ene tar kaffepannan, den andre stock-
sågen på axeln - den behöver skärpas till följande dag - båda bär
var sin yxa på armkroken.

Och nu - så snart de huggit kvällsveden, ätit och druckit på öv-
ligt sätt - tar den ena itu med att fila sågen, medan den andre,
som är litet spelman, tar det enradiga magdeburgerdragspelet från
huvudgården och sätter sig på britsstocken att bülga fram en låt.
Han lägger örat intill stämknapparna, fingrar, basar och njuter av
sin musik. Men även brosslaren, som är i färd med att skäfta om
skäftet på sin yxa, njuter i fulla drag. Det gör även körkarlen,
som är sysselsatt med att reparera någon detalj i selen.

När så konserten är slut, talar man sakkunnigt om Ole Bull och
Paganini, om Lomjens Gutten och andra storspelmän. Men styvast av
alla var nog Bys-Kalle, som spelade fram järnforan från Söderfors
bruk, när hästen inte orkade dra. Ock sådana spelmän skulle man
egentligen ha här uppe i skogarna.

Och kvällarna gå liksom dagarna, och timmervältorna öka på viken.
Slutligen kommer tummarna - tummarbasen i pils, med tumboken i
ena handen, pennan i den andra. Han står litet avsides och svarar
som ett eko på underhuggarens rop. Denne sköter kloven och mått-
bandets ena ända, den andra ändan håller körkarlen. Och omtänksam
som den förre är i avseende till bolagets ekonomiska välfärd, slår
han samman kloven mycket kraftigt om stockens lillända. Det kan
alltid betyda en tum eftersom man räknar endast hela, och sånt tyc-
ker bolaget om.

I julveckan gör man sista tumningen före jul. Och den kvällen sit-
ter körkarlen med de två tumlistorna framför en ljusstump på
britsen och räknar. Nu kan han så gott som exakt räkna ut förtjäns-
ten till jul, och är den någorlunda som han under hösten beräknat,
så lovar han sina män en kask i helgen. Eljest lovar han ingenting,
utan bara viker dröjande samman sina papper och mumlar bistert
ungefär följande, ifall han är en smula etiskt betonad. I annat fall

kan det bli mycket saftigare:

Den där tummarfan skulle ledigt kunna klippa huvudet av en oxe med sin klove. Egentligen borde man lägga dynamit i en stockända, så han flög åt fanders, där han egentligen hör hemma. Men då kom förstås någon etterjäckligare i stället. Bara på mitt timmer har han redan tummat in sin årslön. I alla fall far vi hem och firar jul nu ...

Och så firas julen med samma kraft och energi som arbetet i skogen bedrivits. Som regel blir det mera kaskat än ätet. Man skojkör till julottan och håller väsen från läktaren, så att prästen kommer av sig - brosslarna är värst - går sen till gästgivargården och bråkar med gästgivaren om öl. Litet slagsmål kan också komma igång, stundom ganska allvarsamt sådant. Men det piggar bara upp tillvaron och är bra för hälsan, ty blir det blodvite - och utan sådant är ett slagsmål ingenting att tala om - så anses det bara vara gammalt ont blod som färgar snön. Sen blir man som en ny människa, och något agg till den som drog näverskaftkniven eller mässingdosan hyser man egentligen inte. Man är tvärtom ganska nöjd med händelsen, ty nu vet man ackurat, till vilken man skall gå och betala en ordentlig skuld härnäst man får så där lagom "opp i huvu".

Men snart är julen över. Och så börjar den gamla valsen igen med hårt arbete, fläsk och bröd, kolbullar och kaffe, tobak och ljunglövens, en bälgalåt efter kvällsvarden och sen god sömn på granrisbädden. Kanske drömmer brosslaren om en blank näverskaftkniv eller tillknycklad mässingdosa, medan körkarlen mumlar några dunkla ord om tummarfan, som skulle kunna klippa huvudet av en oxe med sin klova.

Så går vintern, och till påsk skola alla räkningar betalas.

Gustav Hedenvind-Eriksson ur "Vår Herres åker" noveller i urval.

Julresan från timmerskogen av Lars Rune Larsson.

En vintermorgon före jul
 med frost och norrskensbrand.
 Vi skulle fara hem till byn
 från timmerskogens land.
 Vi vandrade i milsvid skog
 och det var tungt att gå.
 Vi voro fjorton trötta män
 och hästarna var två.

 Vi stannade vid Lill-Ringsjön
 och vilade ett tag
 Omkring oss var det mörkt
 och det var långt till ljusan dag.
 Det kändes liksom stämmingsfullt
 där i enbländvit skog.
 Och genom eldens ljusa sken
 jag såg att männen log.

 Men Smålands-Pelle satt där tyst
 så till sist han sa
 -Ni som i dag får komma hem,
 ni har det bra
 ty ni kan fira julens helg
 vid hemmets lugna härd.
 För mig är julen blott en stund
 i ensamhetens värld.

Ty jag kan aldrig resa hem
 där Far och Mor är död.
 Som tjugoåring kom jag hit
 att slita för mitt bröd.
 Men varje jul jag längtar hem
 och drömmer om min Mor.
 Hem var mitt allt på denna jord
 med kärlek varm och stor.

 Vi sutto där vid eldens sken
 och såg hur elden brann.
 Vi såg hur vinterdagen kom
 och mörkret snart försvann.
 Men när vår stockeld lyste upp
 mot tysta vita snår.
 då såg vi att på Pelles kind
 där låg en frusen tår.

 Vi körde över myr och sjö
 och genom vita snår.
 Vi voro fjorton trötta män,
 som prövat hårda år.
 Men fastän tiden runnit bort
 och gått liksom på hjul,
 så har vi dock i minnet kvar
 vår resa hem till jul.

Skogsarbetarundersökning. Band 5.

E.U. 406 32 sidor 225-253

Jöns W. Näsström, Högbynäs 2949 f. 1868, hemmansägare

En novemberdag begåvo sig bröderna Zakarias Näsström, Jöns W. Näsström (Ri 77, 64)

E. A. Näsström (Ri 59) samt Daniel Persson (Ri 85) Elias Bergström, Jonas Erik Andersson, Nils Petter Isacsson och Karl Stenström. den tre mil långa vägen till Harrsjön - dit det endast var en sommarväg för vintervägen gick över Fånån, som var öppen och över sankna myrar, som inte var frusna. Vi hade två hästar och bogsläddar för kalkdoningar hade inte kommit i bruk den tiden. Vi hade rätt tunga lass. Stenig och trång väg var det. Men vi kom fram sent på kvällen, och i Harrsjön fick vi stanna hos bonden Olof Andersson (Harr 7) så kallade Ris Olof Andersson, ett prima folk. Följande dag fick vi ut något proviant, så vi skulle klara oss några dagar. Vi hade ännu nära två mil till kojnan, men vi skulle köra längs efter Fånsjön, som är väl en 8 kilometer lång, och där var det så svag is, att den sänkte sig för hästar och lass så det var mycket vågat. Men vi kom ju lyckligt över och nådde kojnan på kvällen, och den var ju som en koja brukade vara den tiden. Intet vattentak utan det fick man göra själv. Också rökhålet eller skorstenen var det bara timrat ett par varv på. Man brukade sätta en tom fläsklåda ovanpå, och i stallet fanns det varken golv eller spiltor. Kojnan där vi skulle bo var för fyra hästar och för en sådan koja hade de som byggde den 60 kronor. Avverkningen, där Zakarias hade tagit på sig körningen, var i närheten av Stensjöfjället, en skogstrakt, som aldrig hade varit avverkad förut. Huggarna hade tvåmanssågar, som voro tre alnar långa, och så skulle allt timmer rundbarkas. Men inga barkspadar fanns utan det barkades med yxa.

Ja, så började huggarna med huggningen och körare och brosslare började med basvägen. Två man på hästvägen till Fånsjön. Den var ganska brant, så det fordrades långa och grova slanor om bogsläddlassen skulle gå vägen, och så måste det vara myrstack i backarna, annars var det inte

säkert. Kramfors aktiebolag var ägare av en stor del av Harrsjöns skog och var ägare av denna trakt. Inspektoren var Ivar Sundeman i Alanäset (Al 172). Skogvaktare var Karl Ytfeldt (Ha 419), som skötte om avverkningen med hjälp i tumningen. Det var även en körare till i samma koja, nämligen Erik Anton Pettersson från Harrsjön (Harr 69). Dagpenningen var 2 kr 50 öre eller 1.50 och kost och huggarpriset var 25 öre per stock. Körare hade efter fot och kunde ha ända till 18000 fots väglängd med någon ökning ibland.

Provianten bestod av amerikanskt fläsk, vetemjölbröd och potatis samt kaffe och te.

Så började vi avverkningen på den grova fjällskogen, vilket inte var ovanligt att ha en 18 tumning varje dag. Vi körde tre vännor per dag. Men en dag kom min körare efter Daniel Persson 4:de vännan och emedan jag inte hade färdigt för det var ju kväll så blev jag ilsken.

Ja, så fortgick avverkningen före jul, då vi reste hem till Ringvattnet över jul och nyår. Men hur mycket julpengar man kunde få, det kan man tänka sig, när man hade 9 kr för en vecka med kost, och det hände att en huggare hade huggit för 25 på en dag.

Ja, så reste vi tillbaka å började efter jul, då det gick någorlunda att köra. Men i februari månad började det att snöa. Det snöade i flera dagar, och en kväll när Elias Bergström och Daniel Persson kom uppifrån sjön, drog de upp stöttingarna emot skaklarna så de skulle finna igen dem. Följande morgon var det att fundera hur man skulle ta sig ut.

Vi var betänkta att låta en man fara upp genom rökhålet. Men så började vi få upp en så stor öppning, att den minste i laget kunde krypa ut. Av stöttingarna syntes bara det översta på brätterna. Vi kunde intet göra i skogen några dagar. Men värst var det för en drivare Olof Sundin som var på samma trakt med manskap och flera häster. Han blev utan hö och proviant åt både hästar och manskap och måste försöka ta sig ner till Harrsjön. Men de kom nog inte längre än på halva vägen, förrän de måtte vända för den myckna snön, och först följande dag nådde de Harrsjön.

Men efter detta stora snöfall så blev det ett väldigt töväder. Den myckna snön slog ihop så att det gick att köra men med mycken skottning för lass bänkar och vägar. Det töade så att det blev bara fläckar på Stensjöfjället och vår skogvaktare trodde det skulle bli sommar.

Det blev rent skapligt före efter detta töväder så att avverkningen gick någorlunda i den grova skogen. Men en dag råkade ett lag, nämligen Erik Näsström och Karl Ol. Stenström en riktig jättegran. De fick hålla på hela dagen med den och då fick de två stockar av den, för den var rutten i toppen. Första stocken var 21 fot och 30 tum och den andra 23 fot och 18 tum. När stockarna var färdiga var det kväll, och då hade de tjänat 25 öre var. När rotändan låg på isen, så gick den till hakan på ne medelskarl. Så var det för Daniel Persson och undertecknad att köra den ner på isen. Det torde vara den största stock som gått genom Fånåner till Flåsjön.

Det fanns ju rätt skaplig skog ibland sådan jätteskog. Erik Anton från Harrsjön ville gärna lämna sådana stora stocker. Men Daniel Persson var inte rädd av sig, utan han ville ta dem. "Då får vi säga, att vi har kört de största stockarna," menade han.

Men för drivaren Z. Näsström var det ingen förtjänst med sådant grovtimmer, när han inte fick betalt för mer än 18 tum. För honom blev det en dålig vinter. Han måste ge ut växlar och reverser åt en del arbetare, när våren kom.

Enorm förändring i skogen.

Jonas Erik Broström, Ringvattnet, berättar.

Inom skogsbruket finns det faktiskt inte något i dag som är jämförbart med förhållandena för bara 50 år sedan. Det gäller bara själva arbetet, även om det har skett något av en revolution på det området. När mekaniseringen började med bl.a. motorsågar, var det väl knappast någon som trodde att ett så gammalt skogsarbetarverktyg som huggyxan skulle bli överflödig. Det är nämligen många skogshuggare som inte har en yxa till hands.

- Även på andra områden har det skett det otroliga. För 50 år sedan var bostäderna under all kritik. Det var inte ovanligt att man själv, utan någon som helst ersättning, fick bygga sig en provisorisk bostad. Många gjorde det bara för att få ett arbete. Egentligen var det inga människovärdiga bostäder i skogen på den tiden. Skogskojorna, som arbetsgivarna uppförde, skulle med säkerhet inte godkännas som ladugård i dag. Jag har varit med om att huvudkudden i bädden varit fastfrusen i kojvägen på morgonen. Det var faktiskt storslaget om det fanns en liten fönsterruta på hela kovan. På vintern var det lilla fönstret helt täckt av is.

Det är 66-årige skogsarbetaren Jonas Erik Broström, Ringvattnet, som har sådana otroliga minnen att berätta från sina första år som skogsarbetare.

- Det fanns också skogskojor som inrymde bostad både för hästar och manskap - det var endast en gles vägg som skilde. Det var ingen konst att se mellan de olika avdelningarna. Det är inte svårt att tänka sig i vilken luft dessa människor levde, då de skulle vila.

- Det har hänt en otrolig förändring vad gäller skogsarbetarnas redskap, säger Jonas Erik Broström. Då jag började i skogen hade skogshuggarna endast yxa, såg och barkjärn. Ibland hade man också en dragsax. Det fanns två modeller av sågar, långsåg och den s.k. svansen. På vintern var man också tvingad att bära med sig en spade, som man använde sig av för att

skotta snö från träden.

- Var det på vintern och man högg tallskog som skulle barkas, då hade man inte alls svårt att hålla sig för skratt. Var både trä och bark frusna till is, var det som att fara med barkjärnet efter ett isstycke, endera gick barkjärnet direkt in i trä eller också åkte det utanpå stockens yta, och barken blev kvar.

- Men det fanns huggare, som var verkligen skickliga att ställa barkjärnen, omtalar Broström. Det var också förutsättningen för att man skulle klara sig ekonomiskt - åtminstone klara kosthållet. På den tiden var man mest glad åt att man hade ett arbete som livnärde en.

- Även sågningen var ett tröttsamt jobb, och då man första gången hörde talas om motorsågen och hur bra den var, trodde man knappast sina öron, säger Jonas Erik Broström.

- Värst var det att fila och ställa sågarna. Kunde man inte det var det nästan hopplöst. Jag fick till att börja med hjälp av en äldre bror med filning av sågen, men jag insåg på tidigt stadium att man var tvingad att lära sig sköta sågen själv.

- Var det någon skillnad att använda sig av långsåg eller den s.k. svansen?

- Långsågen var egentligen avsedd för två personer. En bra långsåg var inget dåligt verktyg. Nackdelen var att man måste som sagt vara två personer, vilket lönade sig dåligt då det var glest mellan träden och mycket snö.

- Man stod faktiskt bara och gapade då man första gången såg vilket arbete motorsågen presterade, säger Jonas Erik Broström, så visst var det skillnad. Många gånger spelade det nästan ingen roll vilka verktyg man hade på den där tiden. Betalningen var i allmänhet så dålig, att det inte hjälpte vilka verktyg man hade. Jag minns att 1926 högg jag på Gärdnäs-skogen, där virkets medellängd var 17 fot. Då hade jag 12 öre stocken, och allt virket skulle rundbarkas. En sådan gång var det faktiskt svårt att klara matkostnaderna.

Jan Erik Broström har också försökt sig på timmerkörning. Det skedde

i samarbete med fadern och några av bröderna. På den tiden fungerade timmerkörarna som arbetsgivare mot huggarna. Timmerkörarna skrev kontrakt med skogsbolaget och förband sig därmed att svara för både huggning och körning till ett visst pris. Timmerkörarna fick också själva skaffa huggare. Det hände ofta att huggarna fick så dåligt betalt, att de måste strejka, men det hade den egentlige arbetsgivaren intet att göra med. Timmerköraren hade åtagit sig arbetet, och då fick han klara det hur han ville.

- Det var en mycket underlig ordning på den tiden, säger Jonas Erik Broström. Hade timmerköraren träffat ett dåligt avtal med skogsbolagets ombud, kunde resultatet bli att han på våren fick sälja häst och körredskap för att kunna betala skulden, som han ådragit sig på vintern.

- 1934 hade min far tagit på sig timmerkörning i Svaningen och förbundit sig att betala huggarnas arbetslön. Jag och mina bröder arbetade åt honom. Det ekonomiska resultatet blev så dåligt att vi höll oss bara maten under en mycket lång och slitsam vinter. Det var verkligen en besvikelsens vinter.

På våren och försommaren arbetade Broström mest med flottning. Det var naturligtvis lika dåligt betalt där, men då man arbetade nästan 24 timmar i dygnet, så blev det ändå en liten dagspenning.

- Brosslingen var ett hemskt slitsamt arbete. Tänker man tillbaka på den tiden, ser man med tacksamhet att det sker mekanisering i skogen. Genom den tekniska utvecklingen har också bostadsfrågan fått sin lösning, anser Broström. Nu är det en helt annan planläggning av skogsavverkningarna, skogsbilvägarna har tillkommit liksom de s.k. arbetarbusarna. I dag åker skogsjobbarna hem till sina familjer när arbetsdagen är slut, något som vi bör uppskatta.

Gamla tiders skogskojor och likaså skogsarbetarnas kosthåll på den tiden verkar inte att vara några ljusa minnen för Broström.

- Jag kan faktiskt inte första kojans jag bodde i och ändå var den inte den sämsta. Mitt på jordgolvet fanns en s.k. eldpall, ett lådliknande föremål, som var flera meter långt och brett och fyllt med jord.

Röken försvann genom ett trattliknande föremål i taket. Längs kojans långsidor fanns det något som kallades för brits, en sovbänk. Där låg man tätt tryckta intill varandra som sillar i en burk. Det fanns inte heller något som skilde sovplatserna åt. Trägolv saknades.

Men då det började närma sig våren var det så skräpigt att det verkade som om det funnits ett golv. Man sopade nämligen aldrig.

- Hur ordnade ni matlagningen i denna röra?

- Det förekom egentligen ingen matlagning. Man åt mest det amerikanska fläsket och tjockt bröd. Gavs det utrymme någon gång på eldpallen, så stekte man också kolbullar. Men det var inte lätt att koka någon mat på stockelden. Det fanns ingen plats på eldpallen. Bodde det t.ex. 30 man i kojan, så fanns det också lika många kaffepannor.

Jonas Erik Broström har också varit med om den första och mest omfattande skogsstrejken, som varade i flera månader 1923. Det var SCA som var den fackliga huvudorganisationen för skogsjobbarna. Det fanns faktiskt en lokalavdelning i varje by.

- Den strejken minns man bara dåligt efter, säger Broström. Vi fick gå tillbaka på samma villkor, som vi hade tidigare. På vissa arbetsplatser blev det faktiskt sämre betalning.

Jonas Erik Broström tillhörde de människor som redan helt unga var införstådda med att man måste kämpa både politiskt och fackligt för att arbetarna skulle få en människovärdig tillvaro. Därför var han också med och bildade Alanäs arbetarkommun och tillhörde styrelsen för ortens fackliga organisation i många år.

Intervjun gjord 1974.

Doften är kvar men yrket har förändrats.

Skogsveteranen Herbert (Sil 44) på besök hos vår tids timmerhuggare.

ÖP 1985 14/5.

Det är fortfarande samma speciella doft i skogen, som när jag började hugga timmer vid 13 års ålder, konstaterar pensionerade skogsveteranen Herbert Höglund från Gubbhögen.

Herbert fick återknyta kontakten med skogsarbetet under en förmiddag, då han besökte Graningeverkens skogsarbetsplats i Tullingsås-skogen några mil utanför Strömsund.

- Han fick rätt i alla fall, Blå-Johan, när han förutspådde att det inte skulle finnas en yxa kvar i skogen efter 20 år. Då skrattade vi, och trodde oss veta bättre, för vad skulle då ersätta en yxa i skogsarbetet?

- Nu har jag sett svaret. Yxorna är borta, och motorsågen är bara ett hjälpmedel till de stora maskinerna, som dundrar in i skogen och avverkar träden på löpande band, som imponerad tar de väldiga skördemaskinerna i besiktning.

500 träd per skift klarar en skördare, mot knapp tjugo träd för en driven huggare på Herberts tid.

Det är inte bara yxan som är borta ur bilden.

Borta är också hästarna, som vissa tider slet ont i den svåra terrängen, och borta är också den gamla generationens skogsmän, som drabbades av förslitningar och onda ryggar.

- Jo, nog har man känt av besvären med ryggen under många år, men det fanns inga val för en trettonårig pojke, som skulle ut i arbetslivet. Det blev skogen för oss, som är födda och uppväxta i dessa trakter.

Det var en liten och späd Herbert som vid tretton års ålder fick följa sin far till skogskojan. Men han och de andra unga pojkarna från byn fick snabbt lära sig att hantera både yxan och timmersvansen.

- Det gick inte att vara "kalvet", om man skulle platsa i huggarlaget, men visst hände det att man högg sig i benen och fick utstå gubbarnas retningar om hur klumpig man hade varit, säger Herbert och minns att en av de äldre skogshuggarna klöv ena stortån mitt itu och fick föras till läkare för att sys ihop.

- Han fick minsann höra att han varit "kalvet", även om det var ganska allvarligt.

Det romantiska skimret som man gärna vill kasta över dåtidens skogsarbetare och deras vardag har inte mycket med verkligheten att göra.

- Vi bodde flera stycken i en liten trång koja med stampat jordgolv, och sängen som vi delade var byggd av små träbitar staplade på varandra och överst täckt med granris..

När snön började smälta på taket, rann det in smältvatten, som sedan frös till is.

- Ibland kunde väggarna vara täckta av en halv meter is på insidan, och det var långt ifrån trevligt, om man blev hänvisad till en sovplats närmast väggen, berättar Herbert, när han går en inspektionsrunda i de varma och moderna personalbarackerna, som i dag står uppställda i skogen.

Det var vanligt att det kom luffare till skogshuggarlägren under 20- och 30-talen. Mot någon dags arbete fick de mat och logi, och Herbert minns särskilt en kall vinterkväll, när en okänd luffare dök upp.

- Han hade ett knyte med ombyte på ryggen, och det första han frågade efter var stallet. Han berättade, att han var lusig och behövde byta kläder. Vi blev lite misstänksamma, men man kunde inte slänga ut en människa i kylan, hur lusig denne än månne vara, och han fick stanna över natten.

Nästa morgon skulle han göra skäl för sitt logi, men han var ingen vidare huggare och fick sluta. Som betalning fick han en matsäck med sig men tro inte, att han orkade bära omkring på den. Så fort han kom utom synhåll, hängde han upp den på en gren och luffade vidare till nästa läger, där han lät sig utspisas utan att behöva jobba för maten.

- Arbetsskydd var ett helt okänt begrepp under trettioalet, när jag jobbade i skogen med min far. Vi hade kört timmer åt en handlare hela vintern, men när han gick i konkurs, fanns det ingenting att hämta. Och det var min far, som led den största förlusten, berättar Herbert.

- 200 kronor och en yllekofta var vad Herberts far fick av den affären.

- Man fick jobba hårt för endålig penning.

- Efter en hel vinters arbete kunde det hända, att man fick gå till handlaren och be om ursäkt för sina skulder, som man inte hade råd att lösa in, och det kändes lite skamset, berättar Herbert.

Menylistan under en vinter i skogskojan bestod till största delen av salt fläsk och kolbullar. Inget dyrt eller lyxigt, men för nio tiondels ören för varje löpfot fanns det inget utrymme för extravaganser.

Anknytningen till skogen och det gamla skogsarbetet är inte helt över för Herberts del. I sommar gör han debet som skådespelare i Hedenvinds-sällskapes teaterpjäs "Ur en fallen skog", där han gestaltar Gustav Hedenvind, författaren till boken som pjäsen bygger på.

Karl Ytfeldt

Av Sigvard Arbman. (Ur Kramms julnummer 1928).

- Hör nu, det var något spektakel, jag skulle be att få tala med Ytfeldt om.
- I alla dagar, dom har väl inte vari' och stuli' ved igen?
- Nej, det är väl värre än så. Ytfeldt skall interviewas.
- Ska jag inter.....?
- Ja visst. Har inte Ytfeldt fyllt 70 år nyss kanske?
- Jo, - det var ju så sant, och jag fick en stor silverskål av bolaget, och så fick jag tre silverkäppar och ...
- Visst, och så har ju Ytfeldt fått pension av bolaget i höst.
- Jo, men jag knogar ju lika bra för det.
- Nå, när hälsan räcker till trots allt kaffet så; - men berättanu lite om, hur det var, när Ytfeldt började.
- Ja, inte var det något just.
- Visst var det något, - och inte så litet heller, och här är det.

Ytfeldt föddes i Värmland den 18/10 1858, kom upp till Norrland 77, arbetade vid sågverk och jordbruk till år 81, då han började hos Kramfors Aktiebolag. Fast anställd 1884 i Alanäset, har han nu varit skogvaktare och vägröjare under 48 år. Han har inte haft tid att lära sig röka men förstår, som antytt, kaffe och har enligt statistisk beräkning i bolagets tjänst druckit c:a 157683 koppar, - och därvid lyser en jämn vit tandrad, som skulle hedra en 25-åring.

I Alanäset var vid Ytfeldts första tid miltals med bara urskog - mest lång gran - och kom man in i den, såg man "bara himmel och jord".

Träden fingo ej stämplas första tiden under 15' - 13", och mindre stock än 15' - 9" fick ej huggas.

Tänk på den skogsskötseln, och vad den i allo innebar. Och dock var det det enda, som då lönade sig.

Fällning och barkning utfördes med enbart yxan - den första långsågen väckte stor sensation. Alla orörda flottleder måste nödtorftligen rensas och byggas ut för att kunna ta emot det grova virket.

Fullmakt att handla måste under de givna förhållandena vara nästan oinskränkt - tänk på att såväl telefoner som landsvägar här då saknades - men allt gick ju, och bolagets chef, brukspatron P. Lagerhjelm, "var sträng men väldigt rättvis". Ytfeldt har barska med goda brev kvar från honom än.

Nog var det att göra så det räckte, och bra litet pjunk, men nu

har dock Ytfeldt, som sagt, gått igenom det med oskadad hälsa i 48 år av sina fyllda 70. Och det är vittnat och känt att han ingalunda sparat sig. Med ett brinnande nit vid allt han har för händer och med en hederlighet utan vank har Ytfeldt givetvis utnyttjats i allmänna och kommunala angelägenheter, så långt hans tjänst hos bolaget medgett det.

Det är skräp till karl, som ej tio vilja stena, och Ytfeldt har ingalunda sparat på orden, då han ansett dem behövas, men inte ens hans numera fåtaliga motståndare kunna vägra honom sin aktning.

God jul - Ytfeldt.

Karl Ytfeldt
f. d. Skogvaktare

3. Carl Carlsson Ytfeldt, skogvaktare, född 1858 18/4 i Yttra Rud, Glava död 1940 7/9 i Alanäs
gift 1882 21/5 med Dea Persdotter
Margareta Dorotea (Dea) Persdotter född 1835 3/2 i Långsele död 1947 9/3 i Alanäs.

Carl Carlsson Ytfeldt kom som 16-åring till Långsele och anställdes som skjutspojke vid Forse herrgård, efter något år som dräng. Anställningen avbröts i samband med inkallelse till militärtjänst vid Sänga-Säby regemente. Från Långsele flyttade han till Lövberga i Ströms socken och arbetade några år som skogshuggare. Omkring 1884 anställdes han som skogvaktare åt Kramfors A/B, vilken tjänst han innehade tills han avgick med pension 1928.

Under sin tid som skogvaktare flyttade familjen från Lövberga till Backe i Fjällsjö socken, därifrån till Havsnäs i Alanäs socken. Vistelsen i Havsnäs varade endast något år och därefter förflyttades han till Lillviken, Harrsjön och åter till Lillviken i Alanäs socken. År 1909 förflyttades han ånyo till Havsnäs och kvarblev där tills han avled 1940.

Förutom sitt skogligena arbete var Carl Carlsson Ytfeldt starkt angagerad i det kommunala livet och tillhörde en lång följd av år olika nämnder och styrelser och kommunalfullmäktige.

Barn: Anna Ytfeldt född 1883 6/8 i Ström.

EN SKOGSMA NS MINNEN

Efter den gamla allévägen upp till förvaltningskontoret i Lugnvik, Alanäs kyrkby, var under 1920-30 talen livlig trafik av arbetare, förmän och tjänstemän, alla med olika skogsgöromål åt Kramforsbolaget. Där syntes chefen Arbman, filosof och mera intresserad av boken och konsten än av den praktiska sidan av problemen i skogen. Wassdahl, kassören, humoristen, sedan många år en trotjänare av den gamla stammen inom bolaget. Aron, arrendatorn, Johan Mattias, kunnig och praktisk flottningsbas i Flåsjön, Stor Nils Petter, flottleds- hus- och kojbyggare, Björk och Odén, skeppare, och Lidforss, maskinist på Aktiv, Löfvenberg tummare, Selander smed, Axel Hansson huggare, alltid hjälpsam och villig. Lindkvist stallkarl, gnällig och pipig ibland men en hygglig karl. Ytfeldt, Havsnäs-skogvaktaren, och Nils Eriksson, skogvaktare i Gubbhögen, som med sina historier fick skrattarna på sin sida. De gamla bolagsmännen var alla trevliga, arbetssamma och lojala mot sin arbetsgivare, glada i umgänget både i helg och söcken.

En historia från Erikssons arbete vill jag inte glömma. En höstmorgon under sin tjänstgöring kom han gående skogsstigen från Karl-Ludvikstorpet mot Trångvattnet. Prästen i Alanäs på den tiden ivrig jägare och harjakten pågick för fullt i skogen, ett skott small, men drevet fortsatte. Plötsligt kommer prästen springande och möter Eriksson. Har du sett haren? flåsade prästen. Nej, men jag är rädd för haren, sa den illmarige skogvaktaren. Ytfeldt, vilken jag efterträdde på tjänsten var född i Glava socken, Värmland, år 1858 och kom i unga år upp till Jämtland och hamnade i Alanäs socken. Det var timmerdrivningarna som lockade värmlänningarna, för att som det hette, lära jämtarna köra timmer med de på den tiden av värmlänningarna konstruerade bogsläddonen, som benämndes "get och bock". Till att börja med var Ytfeldt avmätare av virket, men år 1884 anställdes han som skogvaktare vid Kramfors AB, med placering i Havsnäs och kvarstod till 1928 i tjänst, då han pensionerades. Han slutade sitt långa liv 1940 på den gård han fått av bolaget. Han behöll alltid dialekten från sin hembygd och det värmländska talet ljudade så vackert i och kring jämtländska fäbodvallar och skogar. Men han var en skogsman av

"den gamla stammen" så några nya påhitt i avverkningsmetoder ville han ej kännas vid. Han fick sluta innan maskinerna trängt undan hästen i de norrländska skogarna.

Som nykomling på bevakningen höll han god kontakt med mig och särskilt på våren, då isen låg blank på Flåsjön, rapporterade han alla vedlass som kördes där och om något virke kommit till sågen, som han ej med bestämdhet kunde avgöra varifrån det kommit eller vem ägaren var. En liten historia vill jag anknyta till göromålen på den tiden: Jag hade fått veta att det körts ner virke från skogen till stranden av sjön på norra sidan. Jag åkte nu dit och mycket riktigt låg där en hög timmer. Det var lätt att hitta vägen i snön till skiftet, där stubbarna gav bevis på att avverkning skett. Strax kom avverkaren dit och han påstod sig ha full rätt till husbehov å skiftet, vilket dock bolaget bestred. Vi resonerade utförligt om saken hur många gånger min företrädare varit dit och innan vi skildes kom vi överens om att han följande dag skulle meddela sig med chefen i Alanäset, dit jag omgående meddelat förhållandet. Jodå, det skulle ske. Jag far över i morgon till Havsnäs och då ska jag ringa ifrån Anna-Kajsa på Gästis, jag brukar liksom hälsa på där ibland. Gubben sa: Goddag forstmästarn. Det är jag som avverkat timmer och kört ner till sjön. Det var hit en ny man som synade det i går och gav besked att jag skulle anmäla mig till forstmästarn. Ja, sånt får inte ske, det vet ni, sa Arbman, och fick till svar: Ska det bli någon annan ordning nu. Arbman fann svaret så knepigt, att något åtal aldrig blev av. Långt senare blev det process om rättigheterna, som gubben vann, och därmed var saken klar.

En liten historia om Ytfeådt kanske inte bör falla i glömska. Under 1914-års bondetåg var Ytfeådt med flera uppvaktande från bygden nere i Stockholm. Vid uppvaktningen fick kung Gustaf upplysningar om Ytfeådt, så kungen hälsade personligen på honom. Det var ett stort ögonblick, berättade Ytfeådt. En annan som var med på resan var Ola-Vilhelm, avmätare i Ursbäcken, som presenterades för kungen.

Ja, mätningen av virket, tillsyn så inte stubbarna blev för höga, inhugg och kontroll vid lumpningen av skadade träd samt barkningen var några åtgärder, som noga bevakades.

På den tiden brukade bolaget både Storänget och Storselets hemman och höet och grödan som inte användes för eget behov såldes till avverkare och behövande på orten. Jakob och Magnus i Alaviken var årligen återkommande köpare. När det var vår och isen låg spegelblank på Flåsjön såg man alaviksgubbarna dragande med sin kälke på väg till kontoret i Alanäset för höaffärer. Jakob var den som underhandlade om köpet och betalningen, Magnus fick alltid på sin lott att dra hem höbunten. Jakob syntes alltid gå som en herreman vid sidan eller efter lasset.

Två gubbar, Zakris och Jonas, högg timmer vid Ursvattnet och bodde i en gammal 2-manskoja vid Gortjärnen på norra sidan av sjön. Första dagen vid inflyttningen råkade Jonas säga till Zakris, att han skulle göra iordning ved och elda upp kojan. Zakris myste i skägget, högg veden, men gjorde upp elden på ena långsidan av eldpallen. Jonas förstod tilltaget, han gjorde upp sin eld på motsatta sidan och hela vintern eldade gubbarna på var sin sida om eldpallen och några ord i överflöd växlades inte. Två snarstuckna, envisa huggare hade kommit tillsammans.

En ny tid har gjort sitt intåg, men gamla hederliga, lojala människors insats i skogens tjänst i gamla tider lever kvar och dem bör vi inte glömma.

Ur "Jul i Jämtland" 1972. Text: Mauritz Ekbladh

Mauritz Ekblad
Skogvaktare

redshem.

Författare: Bengt Knutsson

Arbetarna på en av SCA:s arbetsplatser klagade. De ville ha en toalett (ett kass). Till slut fraktade Alvar dit en toalett. Men när den väl var på plats var det inte begagnad.

Arbetet på platsen slut. Alfred Eriksson i Siljeåsen tyckte det var fel att toaletten fått stå där oanvänd. Men ingen av hans kamrater ställde upp. Då gick han själv dit. Ett kvickhuvud döpte då toaletten till Alfreds-, och så kallas den fortfarande.

Ur Barnamun.

Läraren förhör barnen läxan. Barnet berättar

Och så gjorde de ett stavhopp över Röda havet.

- Hur kan du tro det?

- Det står i boken: Mose räckte ut simstav, och kom de torrskodda över.

====

Läraren Birger har lektion om fåglar. De pratar om höns och varför ska tuppen vara med. Tuppen lägger väl inga ägg?

Pojken hade aldrig hört ordet tupp om denna fågel. Birger ritar då en tupp på svarta tavlan, då utbrister pojken, 'Jaså men du 'Kanken'.

====

Lärarinnan Lilly frågar klassen. 'Varför ruvar inte ormen sina ägg?'

Alla eleverna ser dumma ut och inget svar. Så plötsligt viftar en flicka ivrigt med handen och säger: 'Han e för lång och smal.'

====

Lärarinnan Märta berättade ofta om pojken Lars första skoldag.

Då fanns ingen förskola. När han skulle gå hem vände han sig i dörren och sa. 'Dä va roligt dä henne jeg tro jeg gå hit i måra mä.'

====

Birger säger till sin son 4 år. 'Gå och hämta grepen till mej, den står vid skjulet. Sonen traskar iväg men hittar inte grepen.

Då får jag väl gå själv då, säger Birger, och kommer tillbaka med grepen. Sonen tyckte då, 'Varför säg du inte 'Kvissla'den såg jag ju.'

Vådan av att åka Inlandsbanan.

en sann historia berättad av doktor Bertil Wikström.

"Jag hade remitterat en kille från Lövberga till hudkliniken på Akademiska sjukhuset i Uppsala. På tåget träffade han några kompisar, och de drack punsch. Han mådde väl illa efter en stund. När han kommit in på toaletten, tvärnitade tåget för en älg, och han tappade tänderna rätt ner. De låg där så försmädligt nära, så han böjde sig ner för att ta upp dem. Då ryckte tåget till, och han föll och slog av några revben.

Utan tänder och med revben, som gjorde ont, kom han till kassan på Akademiska. Damen i kassan vände sig till en kamrat:

- Nu är det bråttom. Vi har en full jugoslav här, och jag tror det är något akut med bukspottkörteln.

Och då gick det undan, och min hudpatient blev inlagd med dropp på intensivens.

- Han fick visst igen tänderna sådan.

Peter Reinhold Gustaf Jennische

Erik Modin berättar i sin bok "Gamla Tåsjö" att harskytte fördrivande hund var okänt ända fram till 1870-talet. Den förste stövarjägare han kom ihåg från sin barndom var en man, som kallade sig Rosensvan. Men detta var inte hans rätta namn. Egentligen hette han Carl Peter Reinhold Gustaf Jennische, och var son till regementsläkaren vid Vanäs - nuvarande Karlsborgs - fästning C.F. Jennische och Carolina Elisabeth Haij. Sonen föddes på Karlsborg den 5 juli 1824, men sedan fadern dött flyttade han och modern till Vaxholm. Som vuxen blev sonen artillerist men han rymde ur krigstjänsten och begav sig upp till Norrland, där han hade släktingar. Orsaken till rymningen skulle vara olycklig kärlek. Erik Modin vill gärna framhålla, att det snarare var som efterspanad rymling han så småningom kom upp till Tåsjö, där han sedan levde en "Skindstrumpas" kringströvande jägarliv i skogarna. Under den strängare årstiden bodde han i någon avlägsen skogsgård eller i fäbodstugor och kojor ute i vildmarken. Någon gång kom han också fram till mera bebyggda trakter. Han brukade då hjälpa folk med varjehanda skrivarbeten, bouppteckningar, arvskiften och dylikt. Oftast hade han sina båda hundar med, Pan och Diana. Det var två högbenta svarta stövare, av vilka åtminstone tvenne släkter avlöste varandra under hans tid i Tåsjö. Hundarna och hagelbössan var hans käraste ägodelar. Likgiltig för jaktlagarna jagade han under alla årstider, och något allvarligare försök att hindra honom gjordes troligen aldrig, varken av myndigheter eller enskilda. Av det skjutna viltet, mest hare, livnärde han både sig själv och hundarna. Ibland bytte han till sig kläder och andra livsförnödenheter i bygden.

Erik Modin berättar att sista gången han såg den besynnerlige skogsströvaren var högsommaren 1882 i en av socknens utbyar, nämligen Svedje.

Tidigt på morgonen hördes ett klingande hardrev ovan byn - det var Rosensvan som jagade. Senare på dagen kom han fram till byn, och där träffade Erik Modin honom. De pratade med varandra på latin. "Särskilt erinrar jag mig, hur Rosensvan därvid livligt återgav en passus ur "Cor-

nelius Nepos", som nyligen utgjort mitt studium på gymnasiet", berättar Erik Modin.

Rosensvan dog i Råsjö den 5 febr. 1891. Innan dess hade han ordnat om, att hans hundar skulle skjutas. Bössan skulle den få som skötte om hans begravning.

Detta är vad Erik Modin berättat om Rosensvan. Det var en spännande läsning. Men mera blev det inte för min del. Ända tills jag en dag på biblioteket i Strömsund träffade bibliotekarien Birgitta Jennische. Jag visade henne Modins artikel. Hon blev naturligtvis intresserad och skulle kontakta sina anhöriga. Men tyvärr flyttade hon från Strömsund ganska snart, och jag fick aldrig veta hur det gick för henne.

Själv började jag fråga en del äldre personer i vår socken, om de hört talas om Rosensvan. Till min stora överraskning visade det sig, att han varit en flitig jägare även i skogarna runt Flåsjön. Han hade setts än här och än där, men några säkra uppgifter var svårt att få fram.

Men så träffade jag Hugo Näsström i Ringvattnet. Han visste en hel del om Rosensvan. Tyvärr minns jag inte, om Hugo berättat följande för mig personligen, eller om jag hämtat uppgifterna ur en tidningsartikel signerad av Hugo Näsström. Men det spelar ju inte så stor roll. Jag återger Hugo Näsströms berättelse i sin helhet, även om en del uppgifter redan förekommer hos Erik Modin.

"Bönderna Lars Jonsson och Karl Persson i Ringvattnet fiskade en gång i en sjö cirka fyra kilometer väster om byn. Det började regna, och de drog upp båten på land och välte upp den till skydd mot regnet. Sedan gjorde de upp en eld.

Plötsligt fick de se en främmande människa, som såg mycket utmärglad och illa medfaren ut. De erbjöd honom plats under båten och gav honom mat.

Han berättade, att han skulle gå från Harrsjön till Ringvattnet men sista sträckan var obanad väg och han kom för långt västerut och hamnade vid sjön.

Under samtalets gång erfor fiskarna snart att det inte var någon van-

lig vagabond som plötsligt uppenbarat sig. Enligt egna uppgifter och vad som senare framkommit, var han välkänd. Men eftersom han ville vara anonym, hade han antagit ett fingerat namn: von Rosensvan. Hans verkliga namn var Carl Peter Reinhold Jennische, son till regementsläkaren på Vanäs, Karlsborgs fästning.

När hans mor blev änka, flyttade hon 1825 till Udenäs, därefter till Vaxholm, där sonen tog anställning vid artilleriet och så småningom befordrades till kapten.

Under dansk-tyska kriget gick Rosensvan och två andra officerare ut som frivilliga på danskarnas sida. Efter ett större slag saknades båda hans kamrater. Då Rosensvan under sökandet fann dem, fattade han ett beslut. Han bytte till sig den enes kläder, dödsbrickan och identitetshandlingar och rymde. Då han omsider kom hem, höll hans fästmö bröllop med en annan. Han gav sig då iväg till Norrland, där han hade släktingar. Så småningom kom han till Tåsjö och angränsande byar.

Rosensvan stannade för alltid kvar i dessa trakter och levde ett som Erik Modin, författaren till "Gamla Tåsjö", uttryckte sig: 'En Skinnstrumpas kringströvande liv'.

Han bodde i fäbodstugor och kojor i skogen, där han biträdde med varje handa skrivarbeten, såsom bouppteckningar, arvskiften och köpebrev. Han kunde också bistå med inlagor, då någon hade en process på gång.

En bonde i Ringvattnet brukade anlita honom vid sådana tillfällen, och då brukade han också vinna. Domaren kunde inte begripa vem som bistått honom med inlagorna, då han synbarligen inte anlidade någon advokat.

Rosensvan signerade aldrig vad han skrev.

Han berättade att han varit tingsnotarie i det civila. Något som dock inte kunnat styrkas.

På sina färder mellan byarna hade han alltid med sig sina två stövare Pan och Diana. Hundarna och hagelbössan var det käraste han hade. Därefter kom kaffe. Hundskall och kaffebränning var hans favoritmusik.

Jakten utövade han nästan året om och några allvarliga försök att hindra honom har jag inte hört talas om. Han livnärde sig och hundarna hu-

vudsakligen av jaktbyte. Men långa tider vistades han i bondgårdar, där han ofta fungerade som informator genom att undervisa framför allt i räkning och skrivning.

I sin bok 'Gamla Tåsjö' skrev Erik Modin bland annat följande om denne Rosensvan. Sista gången jag såg denne besynnerlige skogsströvare var högsommaren 1882 i en av socknens utbyar, Svedje. Tidigt en morgon hördes ett klingande hundskall ovanför byn. Det var Rosensvan som jagade. Senare på dagen kom han ner till byn. Vårt samtal kom då att föras på latin. Särskilt erinrar jag mig hur han livligt återgav en passus ur 'Cornelius Nepos', som nyligen utgjorde mitt studium på gymnasiet. Ytterligare en episod ur hans tragiska liv. Det hade anställts en ny läkare i Strömsund, som kallades till sjukbesök i Havsnäs. Där infann sig också Rosensvan, som på kvällen uppsökte läkaren.

Rosensvan nämnde läkarens smeknamn, som han fick som liten pojke. Han hade växt upp i Rosensvans hem. Förvånad frågade läkaren vem det var som kände till hans smeknamn uppe i Norrland. Då svarade Rosensvan: Karl Peter Reinhold Jannische. Det blev ett dramatiskt sammanträffande. Rosensvan var dödförklarad, och läkaren hade till och med varit med på hans gravöl. Och nu stod han öga mot öga med honom.

De satt uppe hela natten och pratade. Innan de skildes åt vädjade Rosensvan att läkaren inte skulle avslöja honom. Troligtvis hade läkaren ändå skvallrat.

En tid efteråt efterlystes Rosensvan i Alanäs kyrka. Han var själv i kyrkan men gav sig inte tillkänna.

Det fanns visserligen en inspektor i Alanäs, som kände till Rosensvan, då de var från samma trakt, men han ville inte avslöja honom.

Sista gången Rosensvan besökte Ringvattnet var han sjuk, hade fula sår i ansiktet, troligen cancer. Då han lämnade byn, trodde han själv, att han aldrig skulle återvända dit. Han for till Jakob Ersson i Aldernäset, Tåsjön, där han avled den 5 febr. 1891.

Dessförinnan hade han ordnat om så att hundarna skulle skjutas och bös-san skulle överlämnas till den, som ombesörjde hans begravning. Han hade

också skrivit ett brev till sina anhöriga, som skulle postas efter hans död. Det kom också svar där de uttalade sin besvikelse över att han inte gav sig tillkänna, medan han levde. De hade också skickat ersättning för skötsel och begravning.

Man kan inte förbise att denne särpling genom sin informatoriska mission och assistans vid upprättande av viktiga handlingar, lämnat spår efter sig långt efter sin död.

Han hette Rosensvan.

Mr Gustav Hedenvind Erikssons bok: Gudaträtan och proletärdiktaren.

..... I detta sammanhang även den vandrande jägaren, som lärde mig skriva med bläck. Han hette Rosensvan, var adelsman och juridiskt lärd och hemma varhelst han kom på sin vandring av och an över västra och norra Jämtland, över Ångermanland och Västerbotten. Så vandrade han i fyrtio år, var ingenstädes skriven och ansåg sig vara en av de få människor i världen, som levde såsom en sann människa.

Ännu i dag kan jag se hans långböjda gestalt, hans skarpskurna ansikte med den kungliga näsan, den slokande mustaschen, det spetsiga hakskägget, den brokiga fjädern i jägarhatten, jägarväskan över axeln, den dubbelpipiga mynningsladdaren hängande över ryggen och de två stövarnas koppel i handen.

Enligt folks tal, skulle han med anledning av någon penningtransaktion, som gått illa ihop med lagen liksom med hans adliga anförvantes anseende, funnit för gott att skudda stoftet av fötterna. Han hade flytt över till Norge, men omsider vänt åter över fjällen i väster, varit nära att gå under på Gismusnäset, men blivit räddad av en lapska. Hon hade funnit honom till ytterlighet utmärglad och trasig, sittande vid ett sel, han hade försökt meta med en böjd knappnål på ett snöre

hon hade tagit honom med sig till sin kåta, där han fått mat och vila. Som tack för denna hjälp hade han tagit sig an lapparnas sak i deras process med bönderna om renbetesland, skrivit inlagor åt dem och lyckats klara deras sak mot förväntan, berättas det.

Men han kom även mera än en bonde till hjälp. På den tiden lågo bönderna ofta i process med trävarubolagen, även med varandra. Han skrev inlagor åt envar, som önskade hans juridiska hjälp, men tog aldrig mera i arvode än mat och logi åt sig själv och hundarna. Hade han någon gång lyckats fälla en hare, så skulle han dessutom ha tre skålpund smör att steka den i. Måltiden delade han med hundarna och sjöng sedan förnöjd med mjuka nasalljud någon mindre anständig visa för gårdens söner eller drängar. Han föraktade pengar och skulle, berättas det, under dessa decennier icke ha haft ens en tolvskilling på fickan. Den ringa ammunition han behövde för sin jakt, fick han av en handlare i Backe såsom någon slags underförstådd gottgörelse för god tjänst. Denne hade nämligen gjort en ekonomiskt lönande konkurs och därför kommit i något mindre trivsamt förhållande till den avundsamma rättvisan, men lyckats klara skinnet tack vare Rosensvans kunniga ingripande - skriftligt nämligen, ty han stod aldrig inför rätten. Jägarutrustningen hade han fått ärva efter en engelsk lord, som haft ripjakt på Marsfjäll men sagt upp jaktmarken och ej velat släpa med sig utrustningen till England.

Ada Granlöv, född 1904 i Nyhamn, berättar om sin barndom.

Jag är född och uppväxt i Nyhamn. Där gick jag i småskolan. Skolan började, när jag var 6 år, alltså 1910. Terminerna sträckte sig från "Mikaeli" till jul. Jag gick fyra förhjulsvintrar i Nyhamn. Något skolhus hade vi inte, vi hade vår undervisning hos en granne, som hette Pål Dyrvold (Ha 66). Vi satt i långbänkar som rymde fem elever. Bänkarna gjorde våra föräldrar. Min första lärarinna hette Märta Kristensson. Hon undervisade mig och mina klasskamrater, c:a 20 st, i alla ämnen. Sedan jag gått ut småskolan i Nyhamn, fick jag gå två hela år i Alanäset. Vi var c:a 30 elever, som undervisades i alla ämnen av Erik Blix.

(Al 23). Eftersom dom flesta eleverna kom från olika byar runt omkring, var det många som bodde inackorderade i Alanäset. Jag bodde hos Hugo Sundemans Gästgiveri (Al 171), andra året bodde jag hos Sven Näslund.

Gymnastik hade vi i klassrummet, där det fanns både ribbstolar och bom. Gymnastikkläder fick vi låna av skolan, för det hade vår lärare köpt in för pengar, som han tjänat, när han ordnade en julfest. Gymnastikkläderna bestod av blå kortbyxor, sjömansblus och gymnastiskor.

Skolböckerna som jag minns att jag hade var J. Bäckmans. Räknebok, katekesen, biblisk historia, geografibok, naturlära och så förstås en läsebok.

1909 kom den första bilen till byn, den ägdes av inspektor Sundeman i Alanäset (Al 172), och 1920 kom elströmmen.

Om någon i byn blev sjuk var det fem mil till närmaste doktor i Strömsund, men vi hade en distriktssköterska i Alanäset. I Alanäset fanns förutom sjuksköterskan en kvarn, skomakare Hallberg (Al 52), skräddare Karl Magnus Näsström (Al 124), bageri Eriksson (Al 44), lanthandlare "Bergvall och Viktor Hansson" (Al 19 o. 57) och ett postkontor. Posten kördes med häst från Lövberga till Alanäset och där efter körde man ut den i postväskor.

I Havsnäs fanns det tre affärer: Söderlunds (Ha 403), Löfvenbergs (Ha 236) och Holmqvists. (Stor 12?)

det fanns också ett gästgiveri Bloms (Ha 44), kvarn, bysmedja Norbergs (Ha 261), skomakare Edmans (Ha 74), skogvaktare och postkontor.

Vi hade också ett missionshus som var samlingspunkten i byn. Alla som bodde i byarna i min hembygd livnärde sig på jordbruk, skogsbruk och fiske, .

Den ende jag vet som emigrerade till Amerika var Jonas Strömgren ,han for 1905 men kom hem och hälsade på 1907. På Flåsjön gick det fyra ångbåtar från Lövberga till Lillviken och fraktade både människor och varor. Dom hette Penta, Aktiv, Viking och Svea.

Familjer som jag minns bodde i Nyhamn i början på 1900-talet:

Jöns och Sara Wikström (Ha 410)

Barn: Viktor, Helmer, Ida, Ante Otto, Selma (dog som liten).

Pål och Emma Dyrvold. (Ha 66).

Barn: Karolina, Maria, Helga, Signe, Hans, Agda (dog vid 7 - 8 års ålder, Anna och Per.

Andreas och Hansina Strömgren. (Ha 358)

Barn: Ada och Kajsa (halvsyster), Karl-Axel (fosterson).

Johan och Sara Dyrvold. (Ha 62)

Barn: Karin, Henny, John, (tvillingar - dog som barn), Agnes, Ture, Gösta, Harry, Tilly.

Valfrid och Albertina Strömgren (Ha 353)

Barn: Valter, Robert, Hildur och Sixten.

Malkus och Hilma Holm. (Ha 140)

Barn: Katrina, Edit, Axel, Nora, Fritjof, Filip, Ebba och Lilly

Johan och Märta Näsström. (Ha 282)

Barn: Sara, Selma, Alfred, Hjalmar, Hillevi och Lasse.

Helmer och Anna Vikström. (Ha 414)

Barn: Valdemar, Sara, Alex, Olle, Tyko, Stina och en som körde ihjäl sig

Jonas och Karolina Henriksson.

Barn: Hilding och Helmer

Märta Svensson (änka).

Barn: Axel, Anders, Olle, Valdemar.

Post-Sakris (smeknamn)

Barn: Lennart och Edit.

Tekla (ungmö)

Britta-Greta (ensamstående)

Barn: Estrid, Erik, Nils.

Ernst Palmqvist (Ha 309) hade bland sina efterlämnade papper några handlingar, som rörde hans farfars farfar bonden Olof Ersson i Havnäs.

Olof Ersson född 1780 4/6 Ha 113

Karin Mickelsdotter född 1780 9/11

Erik Dahlén född 1807 22/2 Ha 52

Ingeborg Johansdotter Holmberg född 1809 $\frac{7}{12}$

Olof Ersson Palmqvist född 1834 15/1 Ha 313

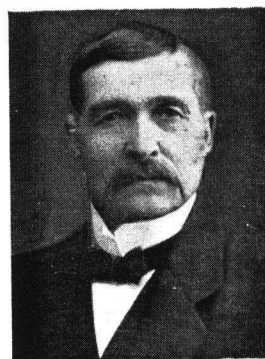
Eva Katarina Olsdotter född 1832 11/99

Alexander Palmqvist född 1869 17/2 Ha 309

Ernst Mikael Palmqvist född 1895 1/10

Sigrid Emilia Wiren född 1903 23/11

(Se Ha 309).

ALEXANDER PALMQVIST
f. 17.2.1869 i Alanäs sn.

Poststationsförest. f. d. Led. i nämnder o. styr.
inom socknen. Medalj av 8 storl. i silver för
nit o. redlighet i rikets tjänst.

Bonden Olof Ersson i Hafsnäset.

Debet

1825

Aug.d.15:de	Ansökning om skuldfordran och kvarstad hos torparen Jonas Mickelsson i Tullings- ås	24
	Charta sigillata	24
Sept. d.3:je	Lösen för kommunikationsresolution	18
	Kommisionärsarfvode	12

1826

Febr.d.26:e	Lösen för utslaget	40
	Kommisionärsarfvode	16
	Postporto	<u>2</u>
	Summa	2.40

Hammerdal den 1 April 1826.

E.P. Öhrling

Ofvanstående kostnadsersättning väntas ofördröjligen.

--

Uppgången kostnad för utsökning hos torparen Jonas Mickelsson i Tullingsås har Bonden Olof Ersson i Kalkberget genom Bonden Erik Jonsson i Hallen betalt med två riksdaler 40 skillingar banko, qvitteras.

Hammerdahl den 18:de Junii 1826

E.P. Öhrling

--

Kommentarer: Olof Ersson, Ha 113, var gift med Karin Mickelsdotter från Tullingsås född 1780 9/11. Hon var dotter till Mickel Olofsson och Karin Olofsdotter. Karin Mickelsdotter hade en bror, som hette Jonas född den 1 april 1776. Tydligt hade Olof Ersson något att fordra av sin svåger. Men Jonas kunde av obekant anledning inte betala sin skuld, vilket också framgår av ovanstående handlingar.

Olof Ersson, Kalkberget (Ha 113) var son till Erik Mattsson och Sara Jakobsdotter (Ha 239). Som framgår av denna tabell hade Olof Ersson flera syskon, bl.a. en syster, som hette Lisbet. Lisbet gifte sig med Jöns Persson och blev nybyggarghustru i Sjuhsåsen. Det är hennes arv, som maken Jöns Persson här nedan erkänner, att han fått.

Af bonden Olof Ersson i Kalkberge har jag, -
 undertecknad bekommit tillfallo min hustrus
 tillbörliga arf både uti löst och fast uti deras
 Faders hemman i Kalkberge som qvitteras -
 Alanäset Den 27de April 1810
 betalt som qvitteras
 Nybyggaren
 Jöns Pehrsson
 i Sjuhsåsen
 Vittnar,
 Mats Höglun
 Gubbhögen

Af bonden Olof Ersson i Kalkberge(t) har jag - undertecknad bekommit tillfallo min hustrus tillbörliga arf både uti löst och fast uti deras faders hemman i Kalkberge(t), som qvitteras.

Alanäset den 27:de April 1810

Nybyggaren Jöns Pehrsson

i Sjuhsåsen

betalt som qvitteras

Vittnar

Mats Höglun(d) Gubbhögen

På sockenstämman i Alanäset den 5:te februari nedanskrifne år hafva bonden Olof Ersson i Hafsnäset och drängen Pehr Nilsson i Ringvattnet (Sil 107) hvardera lämnat (4) fyra riksdaler (32) trettiotvå skillingar banko i afbetalning å nybyggaren Olof Nilssons i Eds socken nedsättningsskuld 13 riksdaler 11 skillingar 8 runstycken banko, hvarföre han under sockensborgen? här häfdar, hvilken afbetalning, 9 riksdaler 16 skillingar banko, undertecknad till behörig redovisning till sockenskrifvaren Pehr Nord (Li 66), emottagit, som härmed erkännes och qvitteras af Alanäs sockenkassa den 5:te febr. 1826. Säger afbetalat hvardera 4 riksdaler 32 skillingar banko.

Betyga

Henric Lundblad

Isac Isacsson $\overset{\cdot}{\underset{\cdot}{X}}$ (Al 67).

Kommentarer: drängen Per Nilsson var från Harrsjön men född i Uppsälje by i Järna socken i Dalarna den 8 mars 1792. År 1812 flyttade föräldrarna från Uppsälje till Harrsjön (se Harr 51). Per Nilsson gifte sig den 27 juli 1823 med Ingeborg Zakrisdotter i Ringvattnet (Ri 92), och de bosatte sig så småningom i Orrnäset (se Sil 107).

Olof Nilsson var en bror till Per Nilsson. Också han var född i Dalarna (se Harr 61). Jag har där antecknat, att Olof Nilsson med familj flyttade från Harrsjön till Ångermanland, troligen redan 1827. Det skulle stått; redan före 1827. Av ovanstående handling framgår ju, att familjen bodde i Eds socken norr om Sollefteå år 1826.

Henric Lundblad var kapellpredikant i Alanäs 1813 - 1827.

1 riksdaler = 48 skillingar

1 skilling = 12 run(d)stycken

Vornden Olof Ericson i Hafsörne, Rådet.

1823

Aug: 9: 15da. Anförning om Skuld för
 drott och Sparstad hos Tor
 yvren Jonas Mathelson i
 Tullingsås. ————— 24.—
 Rättens ägittata. ————— 24.—

Sept: 9: 7. Lösen för Kommunikations
 Resolution. ————— 18.—

1826
 Commissionärs besvoder ————— 12

Oktober: 26. Lösen för Allstapel ————— 40.—
 Commissionärs besvoder ————— 16.—
 Glast yrkte ————— 2

Summa af 10 2: 40 1/2

Hammerdahl den 1 April 1826.

R. Örnberg

öfverhållande tillräckligt utfyllning väntas ofordrogligen.

Utgångens kostnad för utfästning
 hos Torqvaren Järlas i Hafsörne
 i Tullingsås hos Vornden Olof
 Ericson i Hafsörne genom Her
 den Erik Jönsson i Hafsörne
 betalt med två Riksd. 40 Den
 1 vanica, quitterar, Hammer
 dahl den 18de Junii 1826.

R. Örnberg

Släkttavla för Söngberg Zehns dotter i Blavattent

1. Zehns Larsson

o Lars Zehns son d 1717 4/11

Zehns Larsson var från Laska i Läsingelarna. Han bodde i Söngsjön i Ramvalla 1645.

d Lars Zehns son - föd 1717 4/11 - gift 1678 med Sofia Patsdatter

d Maria f 1677 4/10 - d 1703 4/4

" Den 21 april anno 1703 dombode jönan Maria Larsdotter från Söngsjön och uti Söngsjön / när Söngsjön och begrovs den 10 maj delfod uti värdhus uti 25 år 10 1/2 månader

o Zehns Larsson f 1679 - gift med Märta Persdotter i Laska
när

Sofia Patsdatter var ättling. Hon var fönt - gift med Isak Persson, myllare. Luskens Lars Zehns son och Sofia blev 1689 myllare på dillstemon.

3 Zehns Larsson f 1679, död 1765 4/11, - gift 1704 43/10 med Märta Persdotter - död 1745 4/7

d Sofia - döpt 1705 12/18

o Pers f 1707 30/6 - g 1726 27/12 m Maria Samuelsdotter från Örn

o Zehns f 1708 28/12

o Lars f 1710 7/1

o Greta f 1711 28/5

o Lars f 1716

4. Per Larsson från Lillholm, född 1707 ^{30/6}, död 1779 ^{30/6}
 gift 1746 ^{27/12} med Maria Daniels dotter f 1709 d 1757 från Åm.

- d Märta f 1728 ^{9/5}
- d Torgering f 1729 i Åm - död 1752
- s Lars f 1731 ^{20/6} död 1769 ^{22/10} med Christina dotter
 f 1750 ^{9/2} i Tullingsås.
- s Daniel f 1733 g. 1760 ^{25/3} med disbetla Daniels dotter
 f 1738 ^{1/2} från Åm.
- d Lisa f 1734 ^{23/12}
- s Per f 1736 ^{21/4}

Per Larsson gift med Maria Persdotter 1758 ^{9/7} med Maria Persdotter
 f 1715 från Lillholm.

Ringvattent

5. Lars Persson - död f 1731 ^{20/6} - d 1801 ^{7/6} - gift 1769 ^{2/10} med
 Torgering Blafs dotter f 1750 ^{9/2} - d 1804 ^{28/4} från Tullingsås

- s Per f 1773 ^{6/2} - g 1801 ^{17/3} med Lisa Pers dotter f 1777 ^{30/11}, Åm
- s Maria f 1775 ^{4/2} - g 1802 ^{9/5} med Maria Larsson, Åm
- s Blaf f 1778 ^{20/3} - g 1805 ^{2/11} med Göta Larsson dotter från Lillholm
- s Lars f 1781 ^{20/1} - g 1810 ^{20/10} med Maria Elis Persdotter från Åm
- s Johan f 1784 ^{7/2} - död 1809 ^{9/4} med Maria Larsson dotter från Lillholm
- d Maria f 1787 ^{25/7} - g 1812 ^{1/11} med Lars Larsson, Lillholm.
- s Daniel f 1790 ^{8/1} - Åm - g med Maria Martins dotter
- s Mikael f 1793 ^{28/1} - kontingent borgare
- d Torgering f 1795 ^{24/9} - g 1843 ^{27/4} med Per Larsson i Åm

Skovvattnet

6 Zedris Zalmsson f 1781 20/1 död 1856 7/9 q 1810 om Sara Suta
 Persdotter f 1791 1/10 d 1872 3/2 från Lars och (Seddi.)

s Zedris f 1811 q om Lisa Larsdotter Svartta; Fågellaget

s Per f 1812 d 1802 7/1 gift Lisa yngsten om Margit Svans-
 dotter från Fågellaget; Lisa yngsten med Gustaf
 Matsdotter från Örnin.

s Olaf f 1814 17/2 q om Emma Klara Andersdotter från
 Fågellaget, Svartta; Skovvattnet.

s Petrus f 1817 17/2 ägde Skovvattnet till 1844 till Skovvattnet
 d. Torngberg f 1819 q om Per Niksson; Skovvattnet

s Johan f 1820 29/11 q om Brita Matsdotter f 1826 23/8 från
 Fågellaget

1) s Mats f 1832 1/5 d 1897 29/12 q 1853 om Lisa Petrusdotter
 från Låbafot

d Emma Suta f 1827 q om Simon Petrusson, Fågellaget

2) s Mikael f 1827 27/6 d 1900 29/6 q om Johanna Persdotter
 från Fågellaget, Svartta; Skovvattnet

d Brita f 1829 q om Per Erik Persson från Fågellaget

d Sara d 1834 20/11 q om Daniel Eriksson, Skovvattnet

1) Mats och Lisa tog Zedris Persson som sin fru (sid 4)

2) L. Mikael Zalmsson och hans hustru Johanna Suta (sid 4,
 Per Niksson och Torngberg de sista ämnen av sid 4)

7 Per Niksson q om Torngberg Zalmisdotter (se tabell sid 2 och 3)

8. Zedris Persson Åtom f 1848 17/5 d 1920 7 i lunginflammation
 q 1826 27/4 om Sigrid Margareta Christoffersdotter f 1861 25/7
 död 1905 i hjärtfel. från Granberget i Fåjö.

s Olaf Christoffer f 1852 1/7

d Torngberg Brita f 1886 21/12 q 1914 1/4 om Brita Margareta
 Persson, Särde, Skovvattnet

s Per Mattias f 1899 29/3

d Lisa Margareta f 1892 29/6 q om Johan Samuelson
Tomnäs, Pannale

d Eric Mattilda f 1894 24/4 q om Gust Uno Selin, Tsjö

s Zalmir Mattias f 1906 17/9

---

s Jakob Petter f 1899 30/1

d Emma Ulrika f 1901 21/12 q 1940 17/10 om Per Oves
Ulriksson.

9. Zalmir Mattias Ostrom f 1896 17/9 q 1920 12/10 om Hulda Maria
Ostrom f 1891 14/6 i Skutumpahund, Pannale

s Jakob Mattias f 1901 21/4

d Maria Margareta f 1902 15/8

d Lisa Maria f 1904 23/6 d 1926 3/11

s Inne Johanna f 1907 3/4

d Emma Lisa Thure f 1909 21/9

d Maj Elis f 1931 11/10

10. Paul Anton Ostrom f 1917 18/8 från Skutumpahund q 1943 22/8
Maria Margareta Ostrom f 1902 15/8

?

Jakob Jakobson, född 92. Son till Jakob Persson född 1781,
flyttade 1819 till Skovvatten, där han övertar ett
hemman av sin bror Johan Jakobson Stenberg,
-då tvärflyttade till Skovvatten.

Tabell 1 (72 19) (17/48 hemm. av hemmanet 9/108 mantal)

Jakob Jakobson f. 1781 20/1 - d. 1856 7/9 - gift 1810 26/10 med
Lara Greta Persdotter f. 1791 1/10 - d. 1872 3/8, av den sista
fäddsläkten i Skovvatten (se sta 120)

Barn:

- o Jakob f. 1811 - gift med Lisa Hansdotter de Lijede och upp
hemmanet Stögen 1/24 mantal i Skovvatten, som
de 1853 sålde till Jakobson Jakob. Ljåva flyttade
de till Fågelberget.
- o Per f. 1812 24/12 - d. 1902 7/1 - gift ^{1843 7/4} med Margit Göransdotter från
Stögen f. 1816 28/1 - d. 1844 10/6 - gift 1846 7/6 som med
Gertund Mattiasdotter f. 1807 20/4 - d. 1877 27/2, Am 37 (Esgr 46)
- o Olof f. 1814 17/2 - gift med Emma Klara Andersdotter från Fågelberget.
Boratta i Skovvatten, Frostviken.
- o Jakob f. 1817 17/2 - d. 1888 4/3 i krafta - gift 1853 med Margareta Pers-
dotter f. 1833 18/3 - d. 1899 31/3, sta 133 (724) Tabell 2
- d Ljungberg f. 1819 - gift med Per Niksson fr. Skovvatten.
- o Johan f. 1820 29/11 - d. 1899 18/10 - gift 1847 med Brita Matts-dotter
f. 1826 22/8 från Fågelberget, - d. 1904 20/1 - (7220)
- o Matts f. 1822 1/5 - d. 1894 29/12 - gift 1853 med Lisa Håkströmsdotter
f. 1831 23/3 - d. 1910 9/11 från Skårafot, Frostviken (A. 15)
dotter till Petrus Niksson i Skårafot, som bror till
Per Niksson här ovan.
- d Emma Greta f. 1824 - gift med Göran Viblund fr. Skårafot, Fågelberget
- o Mikael f. 1827 24/6 - d. 1905 29/6 - gift med Johanna Persdotter fr.
Fågelberget. Boratta i Skovvatten
- d Brita f. 1829 - gift med Per Erik Persson fr. Fågelberget

d Sara f 1834 20/11 g m Daniel Ersson f 1832 7/6 från
Munsrättret. (A 13)

Daniel Ersson var farbror till Erik Johansson,
Jämsand (Jä 33)

den 29/1 1842 överlämnas Jakob Jakobson sitt hemman
i Munsrättret gästare Lottening till svormo Matts, som i
sin tur samma dag överlämnar det till brodern Jakob.
Somme, som då var ogift, säljer till brodern Johan.

Tabell 2 (1724) Munsrättret stögm 1/24 mantal

Jacob Jakobson f 1819 7/8 d 1888 6/3 i träffa

g 1853 m

Kajra Lisa Pindotter f 1833 18/3 d 1899 31/3 fr. Stavarna (Aa 133)
Barn

d Sara Kajra f 1853 24/6, d 1948

d Kristina f 1856 13/4 g 1885 13/9 m. Svorn Petter Vikström från
Trångö f 1854 15/3 d 1929 13/4 i Hjältef (A 46) Tabell 3

d Anna Brita f 1859 11/11 g 1881 m. Svorn Sten Skarvson från distrikten
f 1853 21/6, d 79 (A 85)

o Per f 1863 16/12, d 1943 i Astma

o Lars f 1866 27/11, d 1896 19/4

Tabell 3 (1726)

Kristina Jakobsdotter f 1856 14/4 Tabell 2

g 1885 13/9 m

Svorn Petter Vikström f 1854 15/3, Trångö, d 1929 13/4 i Hjältef

Barn:

d Kristina Elisabet f 1886 4/10

o Svorn Mattias f 1888 18/11. Bostad i Astma

d Kajra Margareta f 1890 10/3, d 1890 1/4

d Kajra Margareta f 1891 30/3

o Jakob Petter f 1893 12/4 d 1893 10/5

- o Jakob Patten f 1894 22/4 - g 1926 13/3 m Margareta Engström
Svanberg f 1902 13/5 fr. Lövda Ötn. Tabell 4.
- o Göms Olaf f 1896 7/11
- o Elias Johansson f 1901 29/3

Tabell 4. (1727)

Jakob Patten Västström f 1894 22/4 (Tabell 3)

- g 1926 13/3 m

Margareta Engström Svanberg f 1902 13/5 fr. Lövda Ötn. (Ötn. 75)

Barn:

- d Mary Edvina f 1927 20/3 - g 1954 9/10 m Nils Uno Nilsson
f 1923 26/4 (sta 255)
- o Lenn Martin f 1928 28/6
- d Svanberg Kristina f 1929 5/8
- o Jakob Oron f 1931 6/4
- d Emma Margareta f 1935 20/4
- o Lars Erik f 1939 24/12, musikerare.

Hemmanet Stigen 1/24 mantal

Zahin Zahinsson f 1811 (tab 1) köpte och deltog hemmanet,
som han omde 1853 säljer till sin bror Jakob (tab 2). Dottern
Emma Gata f 1859 (tabell 2) ärvde hemmanet 1878 hon
var gift med Karl Skarsson från Skallviken (tabell 2). In
1888 säljer denna hemmanet till Lärnensands ängrägs-
bolag och emigrerade 1888 30/6 till U.S. 17. Lenn Patten
Västström (tabell 3) arrenderade gården med mjöls till
1914, då han köper den. In 1924 säljer Lenn Patten
Västström till sönnens Jakob Patten (tabell 3) och Elias
Johansson. In 1936 köper Jakob Patten sin brors del i gården.
Elias Johansson Västström flyttar till Skallviken.

Mikael Larsson (Li 55) född 1824 25/12, död 1855 23/5 i halsfluss
g.1849 4/11 m.

Eva Stina Jakobsdotter f.1828, Dorotea

Barn:

d Margareta f.1849 22/11

d Anna Kajsa f.1852 24/1

d Eva Stina f.1854 15/1

Äldsta dottern Margareta gift 1849 22/11 med Erik Mårtensson*född
1846 3/6, död 1910 30/11.

Familjen bosatt på Öhn.

Yngsta dottern Eva Stina gifte sig 1871 med Mårten Danielsson. Fa-
miljen bodde i Svaningen men emigrerade 1887 till USA. Mårten var
bror till pastor Mikael Sandell i Hillsand.

*Erik Mårtensson, som var forbonde och brukade köra bondsmide till
Gäddede, brukade alltid stanna för hos Eva Gommor i Lillviken och
det var där, som han träffade sin Margareta, som var dotter till Eva
Gommor.

När Margareta var 37 år, blev hon svårt sjuk i sockersjuka, vilket
orsakade att Erik tog henne med till Norge för att uppsöka en duk-
tig läkare. Denne kunde bara konstatera, att sjukdomen gått för
långt, så det fanns icke längre något att göra. Vid besöket hos lä-
karen klipptes hennes långa vackra hår av. Margaretas fläta var
lika grov som hennes arm, och när hon satte upp håret, blev det som
en korg på huvudet. Man kan ju ana hur Margareta kände det, när hon
fick åka hem igen från Norge utan att ha fått någon hjälp. Hon dog
en kort tid efteråt 1887 6/7.

Senare övertogs gården av sonen Mårten, som tog sig efternamnet Svan-
berg (se Öhn 75) En av Mårtens döttrar, Greta, gifte sig så småning-
om med Jakob Petter Vikström i Alavattnet (se A. 27) Greta berättar,
att när hon växte upp, hängde en korg under taket i hennes hem. Hon
var väldigt nyfiken på denna korg. Till slut klättrade hon upp på
en kornstol och tog ner den. I korgen låg Margaretas flätor och de-
lar som hörde till hennes byggedräkt: mössknallen med spets därtill
och virkade vantar s.k. halvvantar, som hon hade, när hon gifte sig.
Vantarna har Greta Vikström i sin ägo, och även den pärlschal, som
hörde till dräkten.

Ovanstående har Greta Vikström i Alavattnet berättat.

Alavattnet 27.

Margareta Eugenia Svanberg f.1902 13/5 från Södra Öhn (Öhn75)

gift 1927 13/3 med

Jakob Petter Vikström född 1894 22/4

Barn:

d Mary Elvira f.1927 20/3 (se Ha 255)

s Sven Martin f.1928 2/6

d Gunborg Kristina f.1929 5/8

s Jakob Rune f.1931 6/4 "speleman"

d Erna Margareta f.1935 20/4

s Lars Erik f.1939 24/12 "speleman"

Källa:Heimlöuta.Årskrönika 1984.

Ströms hembygdsböcker